

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA KRŠČANSKEGA UČITELJSTVA

LETO XXVI.

ŠTEV. 6.

LJUBLJANA,
1./VI. 1925.ŠOLI, MLADINI,
UČITELJSTVI
IN STARŠEM!UREDNIK:
FORT. LUŽAR

Vsebina: Kino — za in proti. Montanus. — Šolski izleti. Angela Grčar. — Vzgoja otroka v osebnost. Dr. Fr. Jerè. — † Prof. dr. Anton Medved. F. Lužar. — Slava vrlému učitelju. Dr. Anton Medved. — Listek: Ostrovskij — ustanovitelj ruske drame. Fr. Valjavec. — Kultura in književnost. — Društvena in stanovska kronika.

Kino — za in proti.

Montanus.

Kakor vsaka stvar, tako ima tudi kino svojo solčno in senčno stran. Služiti more omiki uma in srca, razširjati znanje in buditi plemenita čuvstva v srcih ljudi. Kako neizmerno koristni so n. pr. filmi, ki nam predočujejo najlepše kraje sveta, znamenite zgodovinske dogodke, moderna mesta, vsakovrstne tovarne in obrtnike v njihovem poklicu, polja in morja in puščave, domače in tuje običaje, narodne in verske svečanosti, znanost in zdravstvo! Celó možnost umetniškega zvanja hrani kino v sebi.¹

Naravno torej, da upoštevajo kino vse res napredne države v današnjih časih kot važno vzgojno in še bolj kot učbeno sredstvo. Tako ima Belgija v Brislju velikansko kinematografsko dvorano, v kateri se ne prestano vrstijo filmske predstave menjaje se za vse ljudske šole. Predmeti predstav pa so povzeti iz anatomije, fiziologije, zoologije, geologije, botanike, kemije, fizike, zemljepisja, zgodovine — seveda vse z ozirom na narodno belgijsko stališče. — Podobno je v zakonila Nizozemska, da mora biti kino sestavni del ljudske vzgoje. Konkretno izpeljavo te postave je sicer državna oblast prepustila posameznim občinam. Programne točke posameznih predstav pa morajo vendarle biti kar največ zajete iz domače zgodovine, industrije in sodobnega poslovnega življenja. Tem potom dobijo šoloobvezni otroci tekom šolskega leta na vpogled: življenje čebel, tovarno surovega masla, tovarno državnega denarja, otvoritev rotterdamske luke, izdelavo kavčuka, nekdanji in novi Japan, družbo otrok, ki lovijo jastrebe,

¹ Primeri: Franjo Čibej, Umetniške možnosti kina (Dom in svet, Ljubljana 1924, 250—253).

predelujejo mleko, se učijo delati sir itd. Da! Nihče ne more trditi, da bi o kinu ne bilo ničesar dobrega. Saj ga je celo cerkev jela upoštevati — in to ne samo anabaptistična, metodistična in prezbiterijanska, ki mu je celo odprla cerkvena vrata, ampak tudi katoliška, ki zida zlasti v Ameriki poleg cerkve posebne dvorane za kinematografske predstave.²

Kinematografska iznajdba more torej biti ne samo sama na sebi, ampak tudi v aplikaciji — podobno kakor tisk — silno dobra in koristna. Seveda pa more vsled nizkotnih človeških inštingtov postati tudi silno kvarna in to posebej za mladino.

Že milje sam, v katerem se predstava vrši, brez ozira na predmet predstave, je dostikrat tak, da mora kvarno vplivati na dušo in telo mladega človeka. »Jednolični šum stroja, čustvena i strastvena glazba, napadnost i boza izmjena slika in dogodaja uspravljaju razum i ugušuju kritički sud. Uzrujanu maštu prate jaka čustva simpatije i antipatije, straha i očekivanja, što će se zbiti, i kako će se sve to svršiti.«³ Dušno življenje pa kot znano iz zdravniških izjav, vpliva tudi na telesno kakor telesno razpoloženje na dušno.

Kaj pa šele, če imamo pred očmi predmet današnjih kinematografskih predstav! »Že dejstvo, da so kino-predstave vseskozi poračunjene edinole na senzacijo, na prikazovanje stvari, ki poplemenitenja mladega duha nikdar ne morejo doseči, zadošča, da se mladina kvari v svoji duši in svojem značaju. Četudi ne vidi v kinu naravnost svinjarij, pa vendar nedostajanje bodrilnih, plemenita čustva ustvarjajočih doživetij v dobi, ki naravnost kriči po pravi, dobri, blagi vzgoji, zapušča za seboj vrzel, ki se maščuje, ki pripravlja sposobnost za padec, če pride količkaj skušnjave... Še enkrat poudarjam: Tudi t. zv. nepohujšljive predstave niso za mladino; kajti mladini treba tečne vzgojevalne hrane, v kinu pa se jim nudijo puhlice, ki dražijo domišljijo, da se razvija v napačni smeri pohlepa po veseljačenju in pustolovščinah.«

Tako ostro sodi na splošno naš slovenski dr. Metod Dolenc o kinu.⁴ In z njim soglaša v tej sodbi zgoraj imenovani Čibej, ki sicer kino zagovarja: »Rade volje priznam, da je v celoti vloga kina danes skoraj izključno nekulturna.«⁵ »Kar je bil krvavi cirkus poganskemu Rimu, to je današnjemu svetu kino« (dr. Kniewald l. c. str. 116). »Kino-gledišča so šole razuzdanosti.«⁶

In res! Kaj vse se ne predstavlja! W. Conradt je našel med 250 kinematografskimi predstavami v Berlinu: 97 ubojev, 45 samomorov, 51 zakonolomov, 19 zapeljevanj, 22 vlačug, 176 tatov, 35 pijancev, 25 pro-

² Primeri: Florent Mattere: Documentation catholique (št. 191, l. 23) citirano v »Nova Revija«, Dubrovnik 1923, str. 200—203.

³ Dr. Dragutin Kniewald: Katoličkim Djevojkam, Zagreb 1923, str. 117.

⁴ Dr. Metod Dolenc, Kino (Prerod, 1923, 50—51).

⁵ L. c. 250.

⁶ Dr. J. Udé, Massenversäuchung durch Theater und Kino, Graz 1918, 13—18.

palih deklet in vsake vrste pokvarjenih in surovih ljudi.⁷ Da morajo taki zgledi imeti strahovite učinke zlasti v vrstah mladine, nam priča statistika mladostnih zločincev.

Kino ima torej dobre in slabe strani! Kaj naj torej stori vzgojitelj? Ali naj ga popolnoma prepove obiskovati mladini?

Treba bo ločiti. Javnih kino-predstav kot se vršijo dandanes, naj se mladina ne udeležuje izvzemši pod vodstvom skrbnih staršev oziroma njih namestnikov, pa tudi to ne pogosto, ampak le izjemoma in v izrednih slučajih. Nekaj podobnega naj bi veljalo, kar določuje dr. Fr. Göstl za obisk gledališča, rekoč:⁸ »Otrok do 8 let nikakor ne spada v gledališče. Po tej dobi pa bi ne ugovarjal nikdo, ako se izjemoma enkrat ali dvakrat tekom zime, otrokom za plačilo za ubogljivost doma in pridnost v šoli da prilika naslajati se pri kaki za mladino primerni predstavi.« — So pa države, ki nedorastli mladini prepovedujejo obisk javnega kina brez izjeme. Tako imajo zlasti v Švici po mnogih kantonalnih državah ostro zakonodajstvo zoper zlorabo kinematografov. V mestu Basel je prepovedano mladini izpod 16 let pohajati v kino, pa makari v spremstvu staršev. H kino-predstavam sme mladina izrečno le tedaj, če je predstava naravnost odrejena za mladino in to po odobrenju programa od strani komisije, ki sestojata iz 5 oseb, četvero moških in ene ženske. V Luzernu ne sme nihče, ki še ni 18 let star, v kino. Na Češko-slovaškem imajo poseben zakon iz leta 1921., ki ureja kinematografske predstave. Uvedena je stroga cenzura filmov, prepovedan je do 16. leta starosti obisk vsake predstave, ki ni izrečno za mladino določena, a take predstave se ne smejo vršiti zvečer. Podobna strogost vlada v Belgiji in Nizozemski. Pri takih predstavah je navzoč državni organ, ki kaznuje prestopke s tem, da podjetju odvzame koncesijo.

Čim bolj pa bodo vzgojitelji zabranjevali mladini obisk javnih kino-predstav, tem bolj bodo delali na to, da država vpelje po zgledu zgoraj omenjenih modernih držav kino tudi v naše šole s podobnim programom. Kajpada mora izginiti iz šolskih kino-predstav vse, kar bi moglo rušiti vero in nравnost ali ubijati narodni čut mladine. Tudi Cerkvi mora država prepustiti popolno svobodo v napravi kino-gledališč. Kakor ima pravico do svobodnih zasebnih šol in pravico nadzorstva nравnosti v vseh javnih šolah, tako jim mora država prepustiti popolno prostost glede kino-gledališča.

D o s t a v e k u r e d n i k a. Kino so letos, ob 30 letnici, v Ameriki proslavili kot velesilo. Na dnevnem redu ima kino borbe ljudi med seboj in z naravnimi silami, posebno pa pustolovščine. Umetniška stran filmov je večkrat zelo dvomljiva. Reklama pa kaže seveda samo svetle strani. V nравnem in umetniškem oziru je postal kino za vsakega vzgojitelja resna zadeva. Zaradi že v gornjem članku navedenih slabih posledic je

⁷ Spirago, Beispielsammlung 150.

⁸ Dr. Fr. Göstl: Gledališče in mladina (Prerod 1925, str. 53).

treba velike previdnosti. O otrocih in starših, ki dan na dan obiskujejo kino, ne moremo imeti kaj dobrega mnenja. Iz sodiških obravnav je opaziti, da tudi sodniki pri preiskavah vprašujejo, ali je dotičnih obiskoval kino. Na kinu leži torej senca slabega. V »Slovincu« l. 1919., št. 157 je zato izšel članek »Kloaka pogube«. Mnogo člankov glede obiska mladine najdemo v pedagoških zbornikih, n. pr. v »Slovenskem Učitelju« l. 1919., str. 163; nadalje l. 1911., str. 158 (Kino-gledališča in mladina); l. 1912., str. 91 (Dijaštvo proč od kino-gledišč); l. 1913., str. 235 (Šolski kino); l. 1914., str. 28; l. 1923., str. 106 (Živa slika); »Popotnik« l. 1909., str. 190 in 254; nadalje l. 1920, str. 100 (Kvarni vpliv kina); »Pharus« v Donauwörthu l. 1921., str. 219, ima lep članek »Das Kino in Gegenwart und Zukunft« iz razmer v Nemčiji. Cenzura filmov ni vselej zanesljiva, zato priporočajo mnogi poseben šolski kino. Večji članek o tem »Kino i mladež« ima »Slobodna Tribuna« v Zagrebu od 16. maja 1925, br. 608.

Bivši deželni šolski svet za Kranjsko je obisk kinematografskih predstav šolski mladini strogo prepovedal. (Glej »Slov. Učitelj« l. 1910., str. 92 in 236.) Člen 79, zadnji odstavek dokončnega šolskega in učnega reda iz l. 1905. (na kateri člen je dunajsko ministrstvo l. 1911., št. 35.613, še posebej opozorilo), pravi: »Hoditi na javne predstave, gledališke igre in koncerte je dopustno v spremstvu roditeljev ali njih namestnikov s početkom dovoljenimi pogoji,« (da se vsporedu ne more ugovarjati v nramnem in verskem oziru). Višji šolski svet v Ljubljani je z dne 31. julija 1920, št. 8290, obvestil vse okrajne šolske svete v nastopnem: »Ako prihajajo na šolska vodstva preko šolskih oblastev povabila, da naj se šolska mladina udeleži te ali one predstave ali tega oziroma onega predavanja, je dolžnost poedinih šolskih vodstev, vestno in natanko preudariti, ali se more udeležitev šolske mladine v poedinem slučaju dovoliti, oziroma priporočati ali ne. Ako so dotične prireditve ali predstave, oziroma predavanja prirejena v učne svrhe brez vsakega političnega namena ali ozadja, se prepušča odločitev, naj se li dovoli šolski mladini poset dotične predstave ali prireditve ali predavanja, preudarku šolskega vodstva. V vseh dvomljivih slučajih pa se mora šolsko vodstvo obrniti v svrhu odločitve s prošnjo službenim potom na višji šolski svet.« Za srednje šole in učiteljišča je pa bivša pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere v Ljubljani z dne 28. aprila 1922, št. 1641, odredila: »Šolski mladini je dovoljeno pohajati le tiste kinematografske predstave, ki se prirejajo izrečno samo za šolsko mladino.« Pravilnik o organizaciji prosvetnih oddelkov, naredba ministra prosvete z dne 9. aprila 1925; P. br. 4151, Uradni list 16. maja 1925, št. 44, določa tudi, da mora prosvetni oddelek skrbeti, da se v bioskopih in drugih napravah ne prikazujejo slike in ne prirejajo predstave in predavanja, ki vplivajo škodljivo na kulturno in moralno življenje naroda, zlasti pa na mladino.

Šolski izleti.

Angela Grčar.

V novejšem času se kot učni in vzgojni pripomočki vedno bolj upoštevajo tudi šolski izleti — in to po vsej pravici. Sicer se od strani nekaterih staršev slišijo razni več ali manj upravičeni pomisleki z ozirom na šolske izlete, vendar je danes ni skoraj šole, ki bi se vsaj enkrat na leto ne poslužila tega vzgojnega pripomočka.

V naslednjem hočemo nekoliko razmotrivati, kakšni naj bodo izleti, da bodo rodili zaželjene uspehe in jim tudi pametni in skrbni starši in drugi vzgojitelji ne bodo mogli oporekati.

Navadno se smatrajo izleti — zasebni kakor šolski — kot nekak oddih, razvedrilo, zabava, nagrada za pridno, vztrajno delo. To so izleti tudi v resnici ali vsaj morali bi biti, vendar se vesten učitelj s tem edinim namenom ne bo zadovoljil. Skušal bo namreč kot skrben, ekonomičen gospodar, da mu izleti prineso v vzgoji in pouku čim več koristi. Da pa to doseže, je predvsem potrebno, da izlete primerno uredi oziroma izbere. Tu se gode v naših vrstah prve in prav velike napake, ki so često največ vzrok, da izleti ne le ne rode primernih sadov, marveč celo več škodujejo nego koristijo. Ker učiteljstvo — sicer ne neopravičeno — želi imeti pri izletih tudi svojo zabavo in veselje, navadno cela šola napravi skupen izlet tja, kamor pač učiteljski zbor najbolj mika in kjer more prosteje občevati med seboj, ne da bi mu bilo treba toliko paziti na deco. — A taki izleti so navadno neprimerni za mlajše ali starejše učence, ker je med dobo od šestega do štirinajstega leta tako velikanska razlika v duševnih kakor tudi telesnih zmožnostih. Napor, ki so za 10- do 14letne malenkostni, utrudijo malčke tako, da sploh niso sposobni za noben duševni užitek. Tudi je to, kar starejše že močno zanima, za mlajše še tako nerazumljivo, da se bodo slednji ravno ob istem najbolj dolgočasili, kar bi prvi z največjim zanimanjem opazovali. Da zadovoljimo oboje, se navadno površno pomudimo pri tej in oni zanimivosti in tako gojimo plitvost, površnost, polovičarstvo, kar vse je že itak ne baš razveseljivo svojstvo današnjih časov.

Dalje pa taki skupni izleti nudijo le preveč izkušnjave, da učiteljstvo v prvi vrsti upošteva svoj lastni jaz, se, kakor omenjeno, zabava samo med seboj, otroke pa prepusti samim sebi. Od takih izletov prineso otroci domov navadno le prazne žepe, prazno glavo in srce, trudne noge in morda pokvarjeno, zamazano obleko ali celo še umazano, izprijeno dušo. Znan mi je slučaj, da je šolarica-izletnica porabila izletniško prostost v satanovo službo.

Morda se bo komu zdelo pretirano, vendar mislim, da je na mestu, ako posebno poudarjam, da mora biti učiteljstvo ob izletih še prav posebno previdno v občevanju med seboj, ker je mladina tako silno natančen opazovalec in se rada pohujšuje že nad običaji, ki odraslega prav nič ne motijo.

Pozitivno mi je znano, da se mnogi starši med drugim tudi radi tega upirajo šolskim izletom, ker otrok ne zaupajo učiteljstvu, zlasti, kjer ne skrbi dovolj za svoje dobro ime bodisi v verskem, bodisi moralnem oziru. Je to sicer žalostno, a zelo resnično in razumljivo.

Ker so mnenja o važnosti in koristi izletov zlasti pri starejših ljudeh še tako različna in ker od mnogih zahtevajo žrtev, katerim niso kos, se bomo za sedaj omejili na enega kvečjemu dva letna izleta. Da izberemo v to kolikor mogoče lep, dolg, a ne še prevroč dan, se razume. Z ozirom na prej povedano, razdelimo izletnike na večrazrednicah vsaj v 2 skupini: nižjo in višjo. Izlete, ki zahtevajo več telesnega napora, prihranimo za poznejšo dobo. Sploh pa bomo pri izbiranju silno previdni in bomo ukrenili tako, da se more izleta udeležiti kolikor mogoče vsak učenec. Posvetovali se bomo zato tudi s »finančnim ministrom«, ker je pač prebridko, da bi se izleta radi tesnih gmotnih razmer ne mogli udeležiti morda ravno najbolj vredni. Ljubeč učitelj bo našel gotovo sredstvo, kako takim omogočiti izlet brez pritiska na siromašne starše, ki morda radi cbilnega otroškega blagoslova itak trdo občutijo svoje siromaštvo. Mislim, da bi v tem oziru baš šolske prireditve lahko izdatno pomagale. V mnogih krajih pa se najdejo tudi plemeniti posamezniki, ki radi pomagajo ob vsaki potrebi; treba je samo nekoga, ki jih pridobi za stvar.

Kako hvaležen bo dober otrok učitelju in tistemu, katerega je nagnil on, da mu je omogočil skupno veselje.

Da se namreč otroci izletov silno vesele, je znana reč. Vsi napori, vse žrtve so jim malenkostne, samo da morejo z veselo družbo en dan v prosto naravo. In to naši kmečki otroci! Koliko bolj željni so tega šele mestni siromački, ki dan na dan tiče v bornih stanovanjih med mrzlim zidovjem. Dneve, da, tedne naprej dosežemo najvzornejšo pridnost baš z namigavanjem na izlet.

Kakšna strašna kazen pa je za učenca izključitev od izleta! Patentirane lenuhe in redne motitelje discipline smo že poboljšali — vsaj za gotovo dobo — z izleti. Ali niso torej ti izvrstno vzgojno sredstvo?

In dalje: če se ob izletu pečamo po domače z otroci, se spustimo z njimi v zaupen razgovor, kako lepo se zblížamo in kako lahko ob takih prilikah spoznamo njihove lepe in slabe lastnosti. V tem oziru dosežemo v enem dnevu morda več kot sicer v več tednih ali celo celem letu.

Kot učni pripomoček nam šolski izleti nudijo tudi največje koristi, seveda le, če jih znamo izrabiti. Že pred izletom se pri posameznih učnih predmetih intenzivneje pečamo s predmeti, katere si bomo ob izletu natančneje ogledali. Tako napravimo pouk zanimivejši, dosežemo večjo pozornost, obenem pa vzposobimo že otroka, da se nauči opazovati prirodne krasote in umetne naprave tako, da tudi v poznejšem življenju ne bo drvil slepo mimo krasot, ki jih je Stvarnikova roka v toliki meri nasula ob potih našega življenja.

Ko smo se vrnili od izleta, smo prinesli s seboj polno lahko uporabljive snovi za najrazličnejše učne predmete. S tem, da vse o pravem času porabimo, urimo spomin in izraževalne talente svojih malih. Kolike važnosti je to za življenje! Vsaj vemo, da pride človeško znanje le toliko do veljave, kolikor zna isto kdo uporabiti, izraziti. Kaj pomaga učenjaku in svetu vsa njegova učenost, ako jo zapira sam vase in ne dá nikomur nič od nje! Tak človek je kakor zaboječek draguljev, ki ne daje nič obresti. Mi pa vzgajajmo izročeno nam mladino v rodovitna, močna drevesa, ki bodo prinašala vsestranskih lepih, zdravih sadov. V to svrhu se poslužujmo prav skrbno — in ne v zadnji vrsti — šolskih izletov!¹

Vzgoja otroka v osebnost.

Dr. Fr. Jerè.

Tako je naslovil zdravnik dr. Rhaban Liertz predavanje,¹ ki ga je imel 18. januarja 1923 staršem in vzgojiteljem otrok na zasebnih katoliških licejih v Kolínu. Za vzgojitelja je zanimivo, kaj sodi o tem velevážnem delu psihater, ki se je veliko bavil z živčnimi in duševnimi boleznimi pri otrocih in odraslih. Dolgoletna skušnja je dognala, da segajo te bolezni večinoma daleč nazaj v otroško dobo. Starši in vzgojitelji morejo pri marsikakem otroku, ki je po naravi duševno slabotnejši, nežnejši in za vsak zunanji vtis dovzetnejši, poznejše duševno bolehanje preprečiti ali vsaj omejiti, ako svoje vzgojno delo prav uravnajo. Zato je treba, da se tudi o tem pouče.

Dalje moramo pomisliti na sedanje čase, ko je toliko prilike, da otroci prezgodaj dozore, vidijo, čitajo in slišijo stvari, ki jim morejo prizadeti velike notranje boje in poraze. Zato se morajo tudi vzgojitelji zavedati večjih dolžnosti, kakor so jih imeli vzgojitelji v prejšnjih časih.

Starši in vzgojitelji naj se tudi zavedajo, da otroci niso zanje na svetu, da bi se z njimi postavljali. Otroci so jim z dušo in telesom izročeni kot zaklad božje previdnosti, ki ga morajo z vso odgovornostjo ohranjati in upravljati.

Končno je vzgojna umetnost gotovo najplemenitejša, ker je delo, ki naj pride iz te umetosti, najplemenitejše — živa božja podoba, namenjena za večno božje prijateljstvo in družbo. Božjo podobo ostvarjati je gotovo svet poklic.

Človek je od začetka svojega življenja oseba; z vzgojo naj postane osebnost, t. j. oseba, ki se v življenju ne odločuje po zunanjih vtisih,

¹ Referat je bil sestavljen za učiteljsko zborovanje 22. 4. 1925 na Homeu. Dober članek o šolskih izletih je prinesel tudi »Slovenec« z dne 5. maja 1925, str. 4. O pripravi na šolske izlete ima lanski »Slovenski Učitelj«, št. 3/4, str. 70.

¹ Dr. med. Rhaban Liertz. Wanderungen durch das gesunde und kranke Seelenleben bei Kindern und Erwachsenen. München, 1923.

ampak po notranjem prepričanju in ostane temu prepričanju zvesta do smrti, oseba, ki je značajna, pa tudi plemenita. Je namreč nekaj, česar se prav posebno zavedamo v dobi, ko se je jasno izkazalo, da je zgolj umska izobrazba nedostatna, je nekaj, kar je višje kot razum in nadarjenost, kar mora pri domači in šolski vzgoji biti najvišje: čist značaj in dobrohotnost. Znanost sama nas ne more napraviti boljših, npravnejših. Tudi ne prihajajo resnično velike misli od znanja, ampak iz čiste in močne duše. Velike misli prihajajo iz srca. Prava omika se ne nanaša na razum, ampak na duha in srce, t. j. na mišljenje. Zato po pravici govorimo o srčni izobrazbi, ki je razvoj najnežnejših dušnih svojstev, najplemenitejših čuvstev, in spoznanje človekovega višjega namena. Neodvisen biti od ljudi in vendar biti z njimi tesno združen, to je prava naloga omike, ki je edina kos vsem življenjskim zahtevam. Samo taka vzgoja razvije vse človekove dušne sile v zdravem ravnotežju ter obvaruje človeka nezdravega osamljenja in družabne sužnosti.

Vsak posamezni človek nosi po sposobnosti in namenu v sebi čistega, vzornega in svetega človeka; da z neoddatno čistočo tega notranjega človeka v vseh zunanjih spremembah soglašamo, to je velika naloga našega življenja. Če spravimo lastno življenje v soglasje s tem vzorom, imamo kot vzgojitelji nam izročeni otrok le malo dela, ker bomo otroke bolj umevali in bodo otroci bolj voljni. Nasprotno pa se nam bodo tem hitreje odtujili, čim manj umejemo njih dušno življenje spoznavati in voditi. Ko vstopijo v življenje, bodo imeli le toliko našega, kolikor smo jim z zgledom, kako smo vršili stanovske dolžnosti, dali kot praktični svetovalci v posnemanje.

Razvoj otroka v osebnost je produkt dveh faktorjev: osebne nadarjenosti in plodovitih moči v otrokovi okolici, najprej v družini in šoli. Vsak teh činiteljev tvori zase skupino menjajočih se nasprotij. V medsebojnem sodelovanju obeh činiteljev je skrivnostni tretji činitelj, ki ju spaja in nasprotstva izravnava v soglasno, zadovoljivo in osrečujočo enoto. Boj, ki se pri tem vnema, je trnjeva pot, ki nam jo najbolje kaže on, ki je človeško naravo »čudovito ustvaril in še čudoviteje obnovil« in ki je v svojem učeniskem dostojanstvu mogel reči: »Jaz sem pot, resnica in življenje.« Ta naj nam bo tudi s svojim delovanjem v naravi in življenju pot, voditelj in smoter. Sam pa se je prilagodil najpreprostejšemu načinu vzgoje in je porabil dva glavna človekova naгона: na gon posnemanja z besedami: »Zgled sem vam dal,« in na gon vladanja, ki ga je Bog človeku dal z besedami: »Naredimo človeka po svoji podobi in sličnosti in naj gosposuje vsej zemlji.« Ta dva naгона naj se pravilno porabita in vzgoja bo dobra. Otrokovo okolico pa tvorita pred vsem družina in šola. Kar velja o domači hiši, velja več ali manj tudi o šoli. Saj so vzgojitelji izven družine namestniki staršev.

Družina je prvo in najbolj naravno vzgojevališče. Iz teh tal mora nežna rastlinica dobivati moč in smer za svoje poznejše življenje. Mislimo,

da ga ni več vzgojitelja, ki bi le besedam pripisoval vzgojno moč. Besede mičejo, zgledi vlečejo. Ako otrokom vse dobro podajamo v dejanju, potrebujemo malo besed.

Poglejmo najprej, kaj v družini ovira zdrav otrokov razvoj.

1. Otrokovemu dušnemu razvoju predvsem škoduje, ako se starši boje novega člana v družino. Kdo bi hotel omalovaževati veliko odgovornost, ki čaka mnogo staršev, ako se jim rodi otrok? Koliko skrbi, zlasti v sedanjih časih, prizadeva staršem misel, kako bodo otroke vzredili in vzgojili; koliko žalosti in stroškov povzroča bolehanje in slabo uspevanje otrok! Vse to more biti nekaterim staršem povod, da se otrok bojé. In če kljub temu pride otrok na svet, je v zelo neugodni okolici, ki je za njegov telesni in še bolj za duševni razvoj nevarna. Prej ali slej se pokažejo napačna svojstva »edinega« otrocka ali »samo dveh« otrok. Otrok sam se pretirano boji zase, se preveč varuje, pazi na vsako priliko, kako bi starše, ki se zanj boje, dobil v svojo oblast in službo, in se tako igra z njih skrbjo. Postane uporen in skuša druge izrabljati v svojo korist. Posebno rad boleha, ker ve, da z bolehanjem najlaglje dobi oblast nad drugimi. S tem pa izgubi moč za samostojno delo.

2. Dalje ovira otroka v dušnem razvoju, če starši ločijo »ljubljenca« in »pepelčico«. Gotovo ni lahko, skrb in ljubezen na več otrok enakomerno razdeliti. Dobro volje tukaj navadno ne manjka. Ali to je premalo pri tankem čutu otrok za enakopravnost, ali celo, če se vzbudi nezaupnost. Že v najugodnejših razmerah se bo mlajši čutil zapostavljenega. Občutek, da je zapostavljen, ali strah pred tem, se pa meša med vsa otrokova čuvstva. Tak otrok svojo dušo nasproti staršem zapre, se čuti ob vsaki priliki žaljenega in postane polagoma razburljiv in razdražljiv. Malodušen je in gleda brez pravega zaupanja v prihodnost; proti žalitvam se skuša zavarovati z raznimi zahrbtnostmi in se boji vsake skušnje in odločitve.

Razvajeni otrok pa ima škodo v tem, da že zgodaj kaže svojo oblastnost in jo hoče zlorabljati. Ako se tej njegovi težnji ne ugodí, se čuti zapostavljenega. Ta obojna škoda se pokaže zlasti v šoli. Negotovost, boječnost in strah pred življenjem označujejo take ljubljence. Včasih so te poteze zastrte z oblastnim vedenjem in jezljivostjo. Toda, ker so navajeni vedno imeti druge za oporo, se pozneje, ko ta opora preneha, plašni in užaljeni umaknejo. Prav pri razvajenosti je nekaj težkoč in je staršem treba bistrega očesa ter tankega vzgojnega čuta. Tako zlasti, ko gre za bolehnega ali pohabljenega otroka. Koga ne gane ljubezniva materina skrb ob zibelki takega otroka? In vendar se more tudi tukaj preveč negovati, zlasti tam, kjer so otroci stalno bolehní. Otrok se namreč prav lahko vživi v misel, da mu bolehnost more pripomoči k večji ljubezni, prizanašanju in drugim ugodnostim. Od majhnih, a za poznejše življenje zelo pomembnih olajšav do izgube vsake želje po samostojnosti in nade nanjo drži ravna pot. Zato mora biti ljubezen staršev tako močna, in čut vzgojne dolžnosti tako oster, da kljub temu, da jih srce boli, pohabljenim

in bolnim otrokom ne vzamejo poguma za življenje in samostojno delo. Tudi to, da dajejo prednost lepim in posebno dobrim otrokom, je razumljivo, gre pa često, ker se primešajo druga, nehotena in neopažena čuvstva, navadno predaleč.

3. Zela kvarno vpliva na razvoj otrokove duše pretiravanje avktoritete. Pri opazovanju duševne oboletosti dobimo vtis, da človeška duša ne prenese, da bi bila trajno nasilno podložna, ne naravnim zakonom, katerim se skuša z zvijačo ali s silo izogniti, ne ljubezni in prijateljstvu, najmanj pa ukazom v vzgoji. V tem prizadevanju, se oprostiti, se osamosvojiti in priti na vrh, se kaže del tistega močnega nagona, ki vse človeštvo vodi k luči in ki se torej ne sme zatreti, ampak se mora razumno voditi.

So starši, kateri se niso mogli popolnoma razmahniti; nekaj jih je v dušni rasti oviralo, navzdol upognilo in zdaj tiči v njih še močan nagon in hrepenenje na kvišku. Zunanji svet jih ne upošteva, a zato sme v družini veljati le njih beseda. Ti so najbolj vneti zagovorniki avktoritete, seveda svoje. Vse morajo vedeti in vse bolje ko drugi; vsi družinski člani so dolžni, njih čast in pomen na zunaj oznanjati. Dušni in telesni napredek otrok naj služi očetovi in materini slavi; vsaka graja v šoli in vsaka otrokova mala prešernost in razposajenost se poveča, kakor da hoče starše uničiti. S to samozavestno občutljivostjo staršev tekmuje slabotna otrokova moč brez uspeha. Otrok, ki je vedno sramoten in strahovan, zametavan in kaznovan, izgubi polagoma pogum in veselje, ali pa se zateče k trmi. Vse-povsod lebdi tako preplašeni duši vzgojiteljeva podoba kot avktoriteta, ki zahteva in grozi, vznemirja vest in vzbuja zavest krivde. Iz tega pa ne izvira nič drugega kakor hlapčevska pokorščina, ki jo spremlja divji srd ali trmasta upornost. Marsikatero odklanjanje vsake avktoritete, božje ali državne, ki vodi v nevero ali anarhijo, ima korenine v tej vzgojni napaki. Zaradi notranje razdvojenosti hira vse poznejše otrokovo življenje in pogreša odločnosti. Vse ovire se mu zde nepremagljive. Taki ljudje so navadno polovičarski, ker se v njih duši borita dve nasprotni težnji, ki vodita zdaj in zdaj do dvoma, iz katerega izvira strah pred dejanjem ali prisiljeno dejanje.

4. Miren otrokov razvoj ovira needinost družine in šole. Sem spada pred vsem različno ocenjevanje otroka. V majhnem družinskem krogu velja deček za bistrumnega, v šoli mu zamerimo njegovo neumno-predržno vedenje in govorjenje. V domači hiši je zapostavljen, v šoli pa pride do veljave, ali pa se zamenja podedovano neljubeznivo ravnanje doma z razumno dobrohotnostjo pri učencih in učiteljih. Taka sprememba se večkrat pripeti in stori otroka za dalj časa negotovega in tako škoduje njegovemu značaju. Zato je sodelovanje domače hiše in šole tako važno.

5. Dalje moti pravilni otrokov razvoj nesoglasje med zahtevami domače hiše in razvojem javnega življenja. Prav otroci, ki morajo v šoli ali pozneje v javnosti presedlati, zadenejo večkrat ob težkoče, ki bi jih komaj mogli slutiti in ki silno ogrožajo njih

duševni razvoj. Starši morejo sicer s trdo roko doseči, da se jim otrok popolnoma pokori in pokoplje svojo samostojnost, toda šola in družba tovarišev, da ne govorimo o družbi odraslih, se bo prav ob tej duševni okorelosti, ki si ne zna pomagati, in ob tej nesamostojnosti spotikala: slabiča bo odklonila in duševno potrla, ali ga pa tam vzdramila, kjer bo upornost, ki so jo do zdaj doma komaj krotili in z vzgojo usiljevali, zrasla in se v raznih boleznih nerodnostih izdivjala. Take vzgojne napake rodi često osamljenost družine, ali skušnja kaže, da starši mnogokrat niso zmožni, zapustiti svojega nezavednega stališča do šole in družbe. Vedno skušajo v malem družinskem krogu ohraniti veljavo, ki je v zunanjem svetu ne dosežejo. Kolikrat se tako stališče sprevrže v očitno ali prikrito trinoštvo nasproti otrokom, kaže pogostna nervoznost otrok. Zdaj je oče, ki se lastnih napačnih nagnjenj boji in jih s silo zatira, potem jih pa tudi v otroku slutí in skuša že v kali zatreti ali vsaj njih razvoj zavreti. Zdaj je mati, ki vedno žaluje za svojimi mladostnimi fantazijami in izbere otroke za žrtev svojega nenasitnega ljubkovanja in svoje dobre ali slabe volje. Tu je oče, ki v življenju ni dosegel zaželjenega namena in z boječo nestrpnostjo strahuje sina, da bi mu ta spolnil srčno željo. Tam je spet mati, ki hoče biti preveč vnet angel varuh svojim otrokom in vsak korak morda že odraslih otrok opazuje, povsod goji boječnost in negotovost, pri vsakem izrazu otrokove volje toži, da je nevaren, morda samo zato, da pokaže, kako je nenadomestljiva. Zdravniki nervoznih otrok imajo vedno opraviti s starši, ki se skušajo čuvstva lastne negotovosti iznebiti s pretiranim vzgojnim umetničenjem.

(Dalje.)

† Prof. dr. Anton Medved.

F. Lužar.

Iz Maribora je Slovence dne 26. februarja t. l. globoko pretresla vest, da je v tamkajšnji bolnici po kratki bolezni preminul občespoštovani in velezaslužni monsignor dr. A. Medved. Z njim smo prehitro izgubili mnogostranskega in neutrudljivega delavca na našem kulturnem in prosvetnem polju. Služboval je kot profesor veronauka na mariborski gimnaziji skoro 32 let, poleg tega pa veliko deloval kot znanstvenik in rodoljub. Msgr. dr. A. Medved se je rodil dne 6. decembra 1862 na Gorici pri Rajhenburgu, v mašnika je bil posvečen l. 1888. Po kratkem službovanju v Šoštanju je bil kot izredno nadarjen poslan v Rim v Dell' Animo.

Leta 1892. je bil na Dunaju promoviran za doktorja bogoslovja in modroslovja. Posebno je slovel povsod kot blesteč govornik. Kakšen je bil njegov delokrog v življenju nam tudi kaže njegovo literarno delovanje. Spisal je za srednje šole »Zgodovino katoliške cerkve«, v Voditelju pa »Zgodovino cerkvenega govorništva« in »Zgodovino slovenskega cerkvenega govorništva«. Njegovo spominsko knjigo o škofu Antonu Martinu Slomšku je izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu l. 1900. V »Dom in svetu« l. 1894. je spisal življenjepis o kanoniku Frančišku Kosarju, v

letniku 1895 pa je poživil spomin na pisatelja Antona Krempla. V letniku 1897 je na strani 591 življenjepis pesnika Vodovnika-Siegenfelda iz Savinjske doline. Spomine na bivanje v Rimu je zbral v »Dom in svetu« l. 1894. in 1895. z naslovom »Rim središče lepih umetnosti«. Ta spis je nadaljeval v letniku 1896 s splošno razpravo »Črtice iz zgodovine lepih umetnosti«, »da se bomo prosteje gibal in bolj ozirali na stvar, na umetnost in njeno zgodovino samo«. V letniku 1898 je spis o velikem umetniku-slikarju iz XV. stoletja, redovniku Fra Angelico. Tu pripominja dr. Medved (na str. 279): »Sama učenost pa človeka ne osrečuje. Treba mu je tudi notranjega sladkega miru, one neizrekljive zadovoljnosti, ki kraljuje v blagovanih srcih trdnih značajev.« Tako vidimo iz teh temeljnih sestavkov, kako je dr. Medved z veliko marljivostjo zasledoval večno krasno polje lepih umetnosti. Znamenit spis je v »Dom in svetu« l. 1905. »Enej Silvij — Pij II.«, ob rojstni 500 letnici. Ta poznejši papež je bil župnik in škof na Slovenskem ter ustanovil l. 1461. ljubljansko škofijo.

Ne pripušča tu prostor, da bi se dalje spominjali blagoga pokojnika pri njegovih znanstvenih razpravah in drugih zaslugah, ozreti se moramo pa še nekoliko na njegovo vzvišeno mišljenje za vzgojo in dobre vzgojitelje. Govor o A. M. Slomšku pri Slomškovi svečanosti v Mariboru dne 2. februarja 1893, s poudarkom na vzgojo o ljubezni do domovine in naroda, je v »Dom in svetu« l. 1893, št. 4. Kako markantno je očrtal dr. Medved pomen vzgoje, kaže njegov krasen govor pri slovesnem odkritju Kržičevega nagrobnega spominka v Ljubljani dne 3. septembra 1922, ki je priobčen v »Slovenskem Učitelju« l. 1922, na strani 115. Enako izrazito je obrazložil temelje prave vzgoje na lanskem zborovanju Slomškove zveze v Celju z govorom »Krščanska vzgoja, najtrdnější temelj države in človeške družbe«. V tem govoru, ki je priobčen v »Slovenskem Učitelju« l. 1924, št. 7/9, čitamo na str. 106: »Ako pogledam v zgodovino, mi jasno stopi pred oči neizpodbitno dejstvo, da soglašajo nešteti duševni velmožje v neomahljivem prepričanju, da mora biti vzgoja trdno sezidana na verski podlagi, kakor mora biti versko naziranje temelj vsega državnega in družabnega življenja. Brez vere v božanstvo ni obstoja človeške družbe; raditega je prva in poglobitna naloga vzgoje, negovati in poglobljati versko prepričanje.« Kako lepo je znal pokojni dr. A. Medved ceniti dobrega osnovnošolskega učitelja, je pokazal s slavnostnim govorom ob 50 letnici službovanja nadučitelja Josipa Čížeka v Pilštanju. Ta govor »Slava vrlemu učitelju« je prinesla »Domovina« v Celju dne 5. in 12. decembra 1902. Ker je omenjeni govor tako ganljiv in tako izredno pomenljiv za učitelja in druge, a danes skoraj vsakemu nepristopen, ga v naslednjem ponatísnem v našem glasilu. Plemenitemu vzorniku monsignoru dr. Antonu Medvedu, ki sedaj počiva na magdalenškem pokopališču v Pobrežju, pa ohranimo hvaležen in slaven spomin!

Slava vrlemu učitelju!

Govoril prof. dr. Ant. Medved.¹

Fulgebunt..., qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellae in perpetuas aeternitates.

Tisti, ki mnogotere k pravičnosti odgojujejo, se bodo kakor zvezde svetili na vse veke.

Dan. 12, 3.

Ti krasna cerkev sv. Mihaela, zakaj si se pa danes tako ozaljšala? Kakor nedolžna nevesta si se prelepo s pisanimi vencami opletla in neko vzvišeno veselje sije iz tvojega obličja. Ti cerkev bela, ganljive slovesnosti si že videla: več častitih novomašnikov je že na tvojem oltarju opravilo prvo svojo sveto daritev; visoki cerkveni dostojanstveniki so te že obiskali; videla si že mnogo, mnogo solz teči, videla si že tisoč src v nepopisnem dušnem veselju rajati, — a take slovesnosti, kakor danes, pa še niso obsegali tvoji posvečeni zidovi.

Le raduj se te svečanosti, saj se obhaja na čast tvojemu dobremu sosedu, tvojemu zvestemu prijatelju, ki te je neštevilnokrat tako rad obiskal, ki je k tebi na stotine pridnih učencev in učenk vsak dan v šolskem letu vodil in s tvojimi orglami svete pesmi prepeval, Božju v slavo, svetnikom v čast in vernikom v pretresljivo vzpodbudo.

A s teboj, ti cerkev veličastna, se radujemo mi vsi, ki smo iz različnih krajev v obilnem številu prihitali se udeležiti današnjega praznika na prijaznem Pilštanjju. Danes se morajo na nas navesti besede svetega pisma, glaseče se: »Darovali so velike žrtve in veselili so se, zakaj Bog jih je razveselil z veliko radostjo«. Bodi zato zahvaljen, dobrotljivi Gospod nad zvezdami! Veliko milost si dodelil njemu, katerega vsi iskreno ljubimo in odkritosrčno častimo, zaradi kojega smo sedaj tukaj na tem svetem mestu zbrani.

Blagorodni, velespoštovani gospod Josip Čížek, nadučitelj pilštanjski, obhaja slovesno 50 letnico svoje tako važne službe.

Pač redek dogodek! Le malo, malokomu nakloni Bog tako milost! Blagor njemu, ki jo doživi!...

To slovesnost obhajamo deloma tudi v cerkvi. Prav tako. Kje bi se namreč lepše in dostojnejše zahvalili Vsemogočnemu, kakor tukaj pred njegovim prestolom v presvetem zakramentu? Kje bi srčneje zapeli »Te Deum laudamus«, kakor v hiši božji? Nenavadne cerkvene slovesnosti ostanejo ljudstvu vedno v sladkem spominu; pri veselih in žalostnih priložnostih govorijo o njih: šele v hladnem grobu prestane jezik govoriti o tem, kar je nekdanj v cerkvi srcu tako milo donelo.

Prepričan sem, da bo tudi današnja slovesnost nam vsem prav dolgo v spominu; rod za rodom bo pripovedoval o sijajni 50 letnici gospoda nadučitelja Čížeka.

A naj nam ne ostane samo spomin na le-to slavo! Izkoristimo modro to svečanost! Ohranimo si kak hasek od nje! Današnja slavnost namreč ni le lepa in ganljiva, temveč tudi zelo pomenljiva je! Za koga pa posebno pomenljiva?

1. Pomenljiva je za vas, preljubi šolarji in šolarice! Le pomislite, koga ste v slovesnem sprevedu semkaj spremili! Čemu so pa rosne vaše oči sedaj? Kaj pa tako povzdiguje vaša srca? ... Gospod, kateri to slovesnost obhaja, so vaš ljubljeni učitelj, vaš duševni oče. Kar so vam vaš telesni oče doma, to so vam gospod učitelj v šoli. Vi pa dobro veste, kakšne dolžnosti imajo otroci do svojega dobrega in skrbnega očeta; vi veste, katere čednosti jih morajo z očetom vezati. Kaj ne, dolžni so jim skazovati gorečo ljubezen in brezpogojno pokorščino. To so tri dišeče rožice, ki morajo cveteti v srcu vsakega otroka ter delati lju-

¹ Glej gornji članek o dr. A. Medvedu!

bemu očetu veselje. Te čednosti ohranite tudi vi vedno do svojih gospodov učiteljev! Šolar in šolarica, ki svojih učiteljev ne ljubi, jih ne spoštuje, jih ne uboga — ni dober otrok! Je že pokvarjen, hodi že po potu pogubljenja, ... ah, kdo ve, kako globoko bo še kdaj padel? Bati se je, da bo sebi v nesrečo, staršem v sramoto, Boгу samemu pa v pravično jezo. Čuj, šolska mladina, kaj pravi slaven mož, ki je bil dobrega srca ter prebistre glave, Seneka po imenu: »Praeceptorum magna caritas, magna reverentia sit!... Do učiteljev imej veliko ljubezen in veliko spoštovanje, kajti od njih imaš oliko in dušno plemenitost.« Drug velik modrijan, Kvintilijan po imenu, pa pravi: »Opozorim vas pred vsem na to, da naj učenci svoje učitelje spoštujejo; pomislijo naj, da so oni njihovi starši, ne sicer po telesu, a po razumu.« Zapomnite si za vselej te opomine!

Čujte lepo povest, ker vem, da šolarji radi lepe povesti poslušajo ter se iz njih najlaglje kaj dobrega naučijo:

Učenci in učenke! Mnogoteri izmed vas so že gotovo slišali ime: sv. Karol Boromej. Pred 300 leti je živel le-ta svetnik na Laškem, v slovečem mestu Milanu. Bil je tam goreč nadškof in zelo vpliven kardinal. O njegovem času je razsajala v istem mestu strahovita kuęa. Na tisoče ljudi je že bilo pomrlo; strah je bil grozen, uboštvo neizmerno, jokanje nepopisno. Smrt je imela prebogato žetev. Kdor je le mogel je beęal iz mesta. A sveti nadškof tega ni storil. Ostal je. Kakor usmiljeni Samaritan je stregel bolnikom, tolažil žalostne, mrliče pokopaval. Če je našel ob cesti okuženega človeka, ga je kar dvignil na rame ter ga nesel v bolnišnico, kjer je bil on sam najbolj ljubeznivi streęnik. Nekega dne najde ob cesti bolnika. Častljiv starček je bil. Sv. Karol stopi k njemu, ga natančneje pogleda ter globoko vzdihne: »Moj Bog, vi ste tukaj!« Hitro ga zadene na rame ter ga nese na svoj dom, v nadškofijsko palačo. Položi ga v najlepšo svojo posteljo ter mu streęe z največjo pazljivostjo. A ne dolgo, kajti bolnik kmalu umrje. Kardinal je že prej videl sto in sto okuženih bolnikov umirati, a pri nobenem se ni zjokal, vselej je bil videti nekako trdosrčen proti takim občutkom. Ko je pa temu mrliču oči zatisnil, so se mu grenke solze vdrle. Nekdo ga vpraša začuden, zakaj pa sedaj joče, ko vendar prej ni nikdar tega storil? Kardinal ves potrj odęovori: »Oh, kako bi ne jokaj: To je bil nekaj moj blaęi učitelj!...«

Glej, šolska mladina, kako je sv. nadškof Karol Boromej svojega učitelja ljubil in spoštoval! To je čista in plemenita ljubezen do učitelja. Šolarji in šolarice! Obudite danes v svojem srcu trden sklep, da boste imeli vedno tako ljubezen do svojih toliko skrbnih učiteljev v šoli! V četrti zapovedi je Bog slovesno obljubil, da bo že na tem svetu blagroval in osrečil tiste otroke, ki svoje starše ljubijo in spoštujejo. A ne pozabite, da četrta boęja zapoved obsega tudi ljubezen do učiteljev, in da se bosta sreča in blagoslov tudi na tiste šolarje razlila, ki jo zvesto v tem oziru spolnjujejo. Nasprotno pa gorje tistim, ki jo zlobno zanemarijo! Danes vas bodo zapustili gospod nadučitelj Čizek; stopijo namreč v pošteno zasluęeni pokoj. Ne bodo več vaš mili učitelj, ne boste več slišali njih milih besed, njih očetovskih opominov v šoli. A nikar jih ne nehajte vedno ljubiti in spoštovati! To je vaša sveta, neminljiva dolęnost! Ravno ta dolęnost pa vas bo vedno vezala z vašimi drugimi učitelji. Če jo boste vedno lepo izpolnjevali, blagor vam! Potem bode za vas časne in večne sreče vir današnja slovesnost na čast vašemu gospodu nadučitelju Čizeku. Daj mili Bog, da bi se to zgodilo!...

2. Pomenljiva je današnja slovesnost za celo župnijo pilštanjsko. Vi, moęje in žene, vi, mladeniči in dekleta, spomnite se danes svoje cvetoče mladosti, ko ste še v šolo hodili. Ne pozabite, koliko dobrot ste takrat prejeli od današnjega slavljenca, nekdanjega svojega učitelja gospoda Čizeka! 41 let so poučevali na vaši domači šoli pilštanjski. Dolę časa bili so sami, brez pomočnika. Reči se sme, da so celo svoje življenje posvetili neutrudljivi vzgoji vaše šolske mladine.

Njihovi prvi učenci in učenke so že sivi starčki, priletne matere, ... in koliko jih že počiva na vašem pokopališču. Skoraj vsi prebivalci župnije vaše, ki še sedaj živijo, so bili njihovi učenci. Kar torej znate iz šole, to je večinoma sad njihovega truda. Kako jim bode to povrnili, kako poplačali njihovo dolgoletno, težavno delovanje med vami? Kako vneta, obsežna in kako zaslužna je bila njihova služba! V šoli so vas učili prekoristnih predmetov; v cerkvi so z vami peli, molili, redno sv. zakramente prejemali. V šoli in na potu, marsikje tudi na domu, so vam dajali zlate nauke, koristne opomine, očetovsko ljubeznive navsote; čez gore in čez doline vas je spremljala njihova skrb. Mnogo je vplivala njihova modra beseda, a še več njihov vzorni vzgled, ki je vreden vsega priznanja. Vaš učitelj so bili vedno jeklen značaj, mož narodnjak, mož trdnega krščanskega prepričanja, mož, ki je ljubil in izvrševal resnico in pravico, ter sovražil greh in sleherno krivico!

Pilštanjčani! Iz vaše župnije izšlo je mnogo duhovnikov in učiteljev, več uradnikov in trgovcev, posebno po samostanih, moških in ženskih, najdemo zelo veliko vaših rojakov. Vsa čast vaši župniji na tem! Radi tega Pilštanj daleč okoli slovi. Njegovi vrli sinovi in krepostne hčere uspešno delujejo in zato splošno spoštovanje uživajo po različnih krajih naše premile domovine. A pomislite, da so vsi ti iz šole bivšega gospoda nadučitelja Čížeka; oni so jim delili prve nauke ter so jih lepo pripravili in krepko podkovali za višje šole. To je zasluga gospoda Čížeka, katere vi, Pilštanjčani, ne morete nikdar dovolj prehvaliti. Oni so visoko povzdignili in na široko razširili čast vaše starodavne župnije.

Bodite jim zato iz srca hvaležni! Ne pozabite nikdar njihovih preobilnih zaslug! Njihov spomin naj neminljivo živi v hvaležnih srcih globoko vdanih Pilštanjčanov! Ime Čížek naj ostane neizbrisljivo po vseh vaših hribih in dolinah!

Molite za dušni in telesni blagor svojega bivšega gospoda nadučitelja! S tem jim boste vsaj nekoliko povrnili njih dolgoleten trud, njihove muke in skrbi. Vem dobro, da jim bo vaša molitev vedno v najslajšo tolažbo in najumestnejše povračilo.

Toda še nekaj! To je posebno važno. Nikdar ne pozabite njihovih lepih naukov! Učili so malone polstoletja Pilštanjčane z besedo in dejanjem, z opominom in vzgledom. Veste, česa vas danes iskreno prosijo, ko se s težkim srcem in solznimi očmi poslavljajo od vas? Nujno vam kličejo: »Izpolnujte, pokažite v dejanju, kar sem vas dobrega učil!« Preljubi! Višje časti jim ne morete skazati, kakor če v krščansko polnem življenju storite, kar so vam priporočali. Najkrasnejši spomin za učitelja je — vedno izvrševanje njegovih lepih naukov. Gospod Čížek pojdejo od vas, pride leto in dan, ko bodo že v hladnem grobu mirno spali, celo spomenik na njihovem grobu bo trohnel in se rušil; a čednosti, katere so vas učili, naj nevenljivo cvetejo, oče jih naj podeduje sinovom in vnukom, — to bo na Pilštanju gospodu Čížeku najslajnejši spomenik!...

3. Zelo pomenljiva je, tretjič, današnja slovesnost za blagorodne gospodične in gospe učiteljice ter za vas, velespoštovani gospodje učitelji. Danes je praznik vašega stanu. Gospoda Čížeka slovesnost je vaša slovesnost; — njegova čast je vaša čast! Cenjeno učiteljstvo tvori skupno celoto; ako se eden tovariš proslavlja, proslavljajo se vsi; vsi za enega, eden za vse.

Tovariši in tovarišice današnjega slavljenca! Ali vas ne gane v globočine srca lepa slovesnost, ki velja vašemu sodruhu in s tem celemu vašemu stanu, Se-li ne dviguje vaš stanovski ponos, ko vidite tako očitne dokaze neprimerljive ljubezni in vsestranskega spoštovanja do vrlega učitelja? Ni-li tako veličastna slovesnost sladko zadoščenje za preobilni trud in napor vašega težavnega stanu?

Glejte, tako spoštujte, cenite in proslavlja dobro ljudstvo vrlega učitelja! Pa ne zaman. Mučen, odgovornosti poln in — mnogokrat še celo nehvaležen poklic

imate. A to ne ovira plodonosnega delovanja vsakterega izmed vas, ki pomisli, kako vzvišen, važen in koristen je vaš stan. Naj je tudi marsikje pičlo gmotno plačilo, notranja zavest o vzvišenosti stanovske naloge se ne preceni z nobenim zlatom.

Dober učitelj je velik in prezaslužen dobitnik med ljudstvom. Zakaj on je poklican, v blagodejni edinosti z duhovščino širiti izobrazbo in omiko med narodom. A le-ta je dandanes, ko človeka skoraj le po njej sodimo, izvanredne vrednosti. Dandanes toliko vsak velja, kolikor drugega zna; človek brez omike je dandanes trepetlika, katero viharji zemeljske bede upogibljejo, kakor se jim ljubi. Odkod pa zajema priprosto ljudstvo svojo izobrazbo? Ali ne od učiteljev, ki v ljudski šoli vsemu pouku temelj postavijo ter začnejo na njem zidati čarobno svetišče raznovrstnih znanosti. In omikani svet, takozvana inteligenca, ki se ponaša z visokimi vedami, od kod zajema prvi vir svojih nauk? Ali ne isto-tako na skromnih klopeh ljudske šole pod vodstvom vnetih učiteljev?

Slavno učiteljstvo! Tebi torej pripada zasluga za prvotne nauke vsakojake izobrazbe. Ti orješ ledino, na kateri pozneje zrastejo divne rožice toli hvaljene omike!

Čujte besede sv. Duha, ki pravijo pomenljivo v sv. pismu: *Multitudo autem sapientium est sanitas orbis terrarum*, — Množica izobraženih je pa blagor sveta! V ravno isti knjigi na drugem mestu zopet veli: *Melior est sapientia quam vires, et vir prudens quam fortis*, — to je: Boljša je modrost, izobrazba, kakor bogastvo, in boljši mož moder, kakor junak! in zopet drugje v sv. pismu pravi najmodrejši kralj stare zaveze: *Melior est sapientia quam arma bellica*, — Boljša je modrost, izobrazba, kakor bojno orožje.

Vespoštovano učiteljstvo! Lepše ni mogoče povzdigniti prave modrosti, ki se razodeva v plemeniti izobrazbi. Na njenem razvoju si pa sodelovalo i ti, — torej imaš tudi ti velik delež na vzneseni pohvali sv. pisma.

Menim, da mora prijetna zavest in cduševljeno prepričanje o vzvišenosti svojega stanu s posebnim ponosom in ljubeznijo do istega napolniti vsakega učitelja; plameneče ga more vneti, da bo svoje človekoljubno delovanje vedno z najvestnejšo točnostjo izvrševal.

Slovesnosti pa, karšna je današnja, taka dušna čutila le čistijo, povzdigujejo, povečujejo. Koga neki ne bi osrčil dražesten pogled na šolsko mladino, na veliko zbrano množico ljudstva, na obilno zbrano duhovščino, in ta pogled poraja misel: glej, vsi ti sloji učitelja častijo!

Učiteljstvo! Se-li ne čutiš počaščenega, ko tisoč goreče vdanih src tvojega zaslužnega uda z ljubeznijo obsipava, pred vsem svetom slavi, Bogu pa v naklonjenost in milost priporoča? — Dá, z dobro premišljenim poudarkom ponovim dejansveno utemeljene besede: današnja slovesnost je pomenljiva za slavno učiteljstvo!

4. Toda le-ta slovesnost ima svoj pomen tudi za sveto katoliško cerkev. Ona namreč vidi, da danes tako lep dan obhaja eden izmed tistih njenih sinov, ki so ji popolnoma, odkritosrčno vdani; tak njen sin, ki je svoje krščanske dolžnosti vsekdar z gorečo vnemo izpolnjeval ter je vselej z lepim vzgledom prave in nekaljene pobožnosti svoje rojake spodbujal. A kdor sveto cerkev ljubi, tega ljubi tudi ona neizmerno; z njim deli vedno rada usodo žalostnih in veselih dni. Takim vrlim sinovom odpre celo svoje hiše v proslavo, jih krasno ovenča, zapove svojim milim zvonovom, da naj zapojejo njim na čast, da bo odmevalo čez hrib in plan. V takih slučajih upošteva katoliška cerkev besede sv. apostola, ki nas opominjajo, da »se moramo veseliti z njimi, ki se veselijo, ter žalovati z njimi, ki žalujejo.

A sveta cerkev ima še drug povod, da se danes udeleži slovesne petdesetletnice gospoda Čížeka: veže jo na to globoka hvaležnost. Kdor cerkvi kaj do-

brega stori, njemu je cerkev za to vedno hvaležna; tega ne pozabi nikdar; skuša mu vsako uslugo kakorkoli povrniti. A Vi, gospod slavljeneč, Vi ste sveti cerkvi zelo veliko dobroto storili; njej na oltar ste položili jako dragoceno žrtev, sveta cerkev jo je silno veselo sprejela. Tri ljube sinove vam je dobrotljivi Bog dal, in — hvala Vam tisočera! — vse tri ste Gospodu v službo izročili. Svetovali ste jim naj očeta in mater, naj prijazni dom zapustijo in naj gredo delat v vinograd Gospodov. Dandanes, ko je marljivih delavcev v vinogradu Gospodovem tako potrebno, ko pomanjkuje apostolskih sotrudnikov, je ta vaš plemeniti čin tem večje veljave. Teža Vam katoliška cerkev ne bo nikdar pozabila! Prvi Vaš sin je velečastiti duhovni svetovalec župnik in dekan v Jarenini; drugi, doktor bogoslovja in modroslovja, je vstopil v družbo lazaristov, a je, žalibog že pred šestimi leti v Gradcu umrl, in tretji je sedaj meščanski veroučitelj v Mariboru. Dva sinova sta Vas danes kot duhovnika spremila pred oltar božji; take časti nima nobeden oče v naši prelepi lavantinski škofiji. Teža se ponosno smete veseliti Vi, tega se raduje cela škofija, to je ljubo Bogu samemu! Zato obhaja z Vami petdesetletnico sveta cerkev, Vam iskreno častita ter Vam želi vse dobro za nadaljnjo bodočnost.

Ostrovskij - ustanovitelj ruske drame.

Fran Valjavec.

III.

(Konec.)

Svoj dramatični princip je Ostrovskij zajel pri realistu Gogolju. Snov, ki sta jo obdelovala, je bila obema skupna: rusko vsakdanje življenje z vsemi podrobnostmi, in nič drugega. Toda v načinu obdelave se je Ostrovskij ločil od Gogolja, ga prekosil v tehniki in nadkrilil v čisto umetniškem oziru.

Gogolj je ustvarjal komedije. Ali njegove komedije imajo poseben značaj; so komedije v pravem pomenu besede: smeh in zopet smeh! One imajo anekdotičen značaj s ciljem, osmešiti v dovoljni meri delujoče osebe, reliefno podati z najslabše strani njih slabih značaj. Ta cilj je Gogolj tudi dosegel, a drugega nič. Njegovi junaki odhajajo z odra nepoboljšani, prav taki kot so nastopili na njem. Preberite pazljivo njegovega »Revizorja«, ki v njem drastično smeši podkupljivost in »štrebarstvo« ruskega uradništva v provinci, pa boste spoznali takoj značaj Gogoljevega humorja v njegovih komedijah in tudi drugih spisih, izvzemši »Mrtve duše«. Tudi v teh se Gogolj smeja, ali ta njegov smeh ni več tisti kot prej, to je že »smeh skozi solze«, do katerega se je Gogolj prikopal po večletnem mučnem prizadevanju, nadeti svojemu smehu plašč zmiselnosti in resnobe.

Gogoljev smeh ima to hibo — dasi je izražen v obliki umetnega humorja — hibo, da mu nedostaja idealov, ki bi se v njih imenu smešila resničnost. Gogolj je sicer velik mojster, toda enostranski je, umetnik samo z negativne strani, t. j. on predstavlja življenje samo od senčnih, slabih strani, ne pa tudi od svetlih. Seveda ni kriv tega nedostatka sam. Bil je pač take vrste talent, ki ni mogel drugače. V opisovanju življenja in pojavov z negativne strani se je pokazala njegova sila ustvarjanja. Nasprotno pa, kjer je pričel obdelovati idealne in plemenite osebe z njih vzvišenim delovanjem, se je pokazal neznatnega. Naenkrat mu zmanjka tal in nima več umetniške sile.

Ostrovskij pa se je v tej smeri pokazal vse drugačnega mojstra. Že to je značilno za njegovo umetnost, da stoji sam v ozadju, je tako rekoč odsoten, a osebe same delujejo po dosledni poti svojih značajev preko njegove volje. V delih Ostrovskega poteka življenje iz enega v drugo dejanje tako, kakor da je postavljena na oder resnična družina, ne pa kakor da bi bil on dramo napisal.

Ostrovskij je dovedel rusko dramo do idealnega realizma, pokazavši sodobnikom in potomcem, kakšna mora biti, da stoji popolnoma na realnih tleh. Njegov realizem je vsestranski, je pravo, istinito vsakdanje življenje ljudi s slabimi in dobrimi nagnjenji in lastnostmi. Sam je imenoval svoje komedije »pesmi življenja«. Še bolj pa bi jih bilo nazvati predstave življenja, ker v resnici niso nič drugega nego objektivne predstave vsakdanjosti, brez vsakega sledu, da bi imel namen samo smešiti, samo smejati se ali samo plakati. Baš v tem je pa tudi zapopadena idealna realnost. Kajti življenje ni nikjer in nikdar izključno smešno ali izključno žalostno. Ljudje žive vsakojako življenje dan za dnem: vrsti se v njem žalost in veselje, zajedajo se vanj različne nadloge, pa tudi prijetnosti niso izvzete; in kolo življenja se vrti tako, da se menjavajo čustva kaj različno, vzvišenost s podlostjo, pobožnost z grešnostjo, smeh z resnobo in žalostjo. Kdo bo izčrpal tajnosti človeške duše, kdo proniknil do najgloblje globine nemirnega človeškega srca? *

Cilj prave realne drame mu je bil spajati kontraste in ekstreme življenja, ne pa jih ločiti z neprestopno steno. Niti ena Ostrovskijeva komedija ali drama se ne končuje tako, da bi moral bralec od nje odnesti mračno razpoloženje, neugodno čustvo in pritajeno zavest, kakor da krivica češče zmaguje nego pravica. Vse slabosti, napake, pregehe, naslade in strasti v človeškem življenju kaže Ostrovskij kot ničev v krasoti in harmoniji b o ž a n s t v a , ki mu lebdi pred očmi njegovega umetniškega ustvarjanja. To je tisti važni činitelj, ki daje Ostrovskemu moralno moč in veljavo njegovi umetnosti, to je življenska radost, ki prevladuje v njegovih delih. Na to struno udarja Ostrovskij tam, kjer bi najmanj pričakovali. Ljudje, ki od njih ne pričakuješ idealnosti, se nenadoma znajdejo sredi te življenske radosti, se je zavedo in zapoje pesem o človeški ničemurnosti in minljivosti vsega pozemskega.

Prekrasen zgled temu je konec drame »Nevihta«. Da bo razumljivejši, naj omenim še nekaj besed o značajih junakov njegovih komedij.

Rak-rana tedanjih ruskih slojev — trgovskega pa še prav posebno — je bil družinski despotizem, ki ga nam je Ostrovskij tako izrazito predstavil ravno v »Nevihti«, in tako zvano samodurstvo. To je oblastna, a brezmiselna, vse meje presegajoča trmoglavost in upornost, ki prehaja ponekod v pravo samosilnost ali tiranstvo — trmoglavost gospodarja v domači družini in v obče vanju s podrejenimi ljudmi.

Tipe samodurov te ali one vrste srečavamo v vseh Ostrovskijevih delih, ki so vzeta iz trgovskega življenja. Dramatičen konflikt poteka ravno vsled razmer in delovanja samodurov in oseb, njim podvrženih. Samoduri smatrajo svojo voljo, oziroma svojo trmo, za najvišji zakon, proti kateremu ni dopusten noben ugovor, zakon, kateremu se morajo slepo pokoravati vsi, ki spadajo v območje samodurovo, če ne gorje! Razbiti tuje življenje, je samoduru malenkost, samo da se izpolni njegov kapric.

Pri vsem tem pa navadno samoduri niso podleži in propalice, izvržek človeštva, ampak oni so se pod silo razmer, družinskih, gospodarskih, socialnih in političnih razvili v ljudi brez vsakega npravnega čuta. Oni si nikoli ne dajo jasnega odgovora na vprašanje: Kako vpliva njih postopanje na druge?

Za zgled naj navedem mesto iz komedije »Uboštvo ni sramotno«, ko je n. pr. oče sklenil omožiti svojo hčer in ji že izbral ženina po svoji mili volji, ki njej seveda ni bil po volji. In oče ni imel v sebi toliko očetovske skrbi in

čuta, da bi vsaj vprašal hčer po njenem mnenju. Ko pa je vendar zvedel, da ona ni zadovoljna s tako možnostjo, je rekel: »Ti, neumnica, sama ne veš, kje te čaka sreča. V Moskvi boš živela po gosposko, se boš vozila v kočijah, skratka: gledalo te bo vse; ne pa kakor tu v tej samoti. To je eno! Drugo pa je: jaz tako ukazujem!«

In proti takemu ukazu ni ugovora, če noče hči, da jo oče prekolne, premlati in zapodi za zmeraj od hiše.

Kako nasilstvo take vrste in družinski despotizem delujeta na ljudi, ki ga morajo prenašati, je Ostrovskij pokazal v komedijah, napisanih pred »Nevihto«. Posledice takega postopanja pa je orisal v tej drami tako izrazito in umetniško, da bi mu že samo ona mogla pridobiti tisto slavo, ki si jo je zaslužil s svojim plodonosnim delovanjem na dramatičnem polju.

Ljudje silne narave si pri takem nasilstvu prizadevajo prevarati svoje domače tirane in se končno sprevržejo v podle hinavce in klečeplazce. Taka je v »Nevihti« Barbara, hči tiranke Kabanove. Nasprotno pa ljudje slabe narave, mehki in z nezadovoljno odprano silo podležejo popolnoma. Ti postanejo moralne ničle, slabiči brez volje in samostojnega umevanja in žive v dosmrtnem varuštvu. Edini njihov cilj je to, da bi se za kratek čas odtrgali od tega varuštva in nadzorstva in sami zase na svobodi poveselejšali in se iznoreli za več let naprej. Tak je n. pr. Tihon, sin Kabanove.

Najtežavnejše stališče v tem »temnem carstvu« pa imajo ljudje s precejšnjo duševno silo, ki jim brani, da bi se podali pritisku in so pri tem še toliko značajni, da jim je zoprno klečeplaziti pred zatiralci, pa zopet niso tako močni, da bi se odločno njim postavili po robu. Za te osebe je tragičen izhod skoro neizbežen. In taka je Katarina, žena Tihonova. Kabanova — tašča njena — jo z brezmiselno grobstvo in krutostjo končno privede do samomora. Katarina postane brezsilna žrtev razmer »temnega carstva«. Vrže se v Volgo in utone. Mrtvo potegne iz vode urar Kuligin, najidealnejša oseba te drame, in jo položi pred noge moralni povzročiteljici njene smrti, Kabanovi, rekoč: »Glejte, Vaša Katarina. Delajte z njo, kar hočete! Telo njeno je tu, vzemite ga; a duša njena ni več Vaša: ona stoji pred Sodnikom, bolj usmiljenim nego Vi.«

A mož utopljenke? Na truplo svoje žene pade in zaplače: »Dobro tebi, Katja! A jaz? Čemu naj še živim in se mučim?«

Tak je konec te drame, ki je v njej Ostrovskij tako živo pokazal na pogubnost obstoječih razmer ruskega družabnega življenja. V njej je pa tudi najgloblje posegel v duše nesrečnih zatirancev in najlepše izrazil ono misel, ki sem jo prej poudaril, kažoč na minljivost in ničemurnost posvetnega in poudarjajoč ubranost božanstva.

Prav ta karakteristična črta umetnikova tudi razodeva njegovo globoko vernost v božjo modrost, ki vodi svet k splošnemu blagru. Zavedajoč se, da na svetu ni nič absolutno popolnega, prav tako pa tudi nič povsem nepopolnega in brezmiselnega — kajti ni prezrl v življenju vseh različnih elementov — je Ostrovskij ubral med dvema ekstremoma zlato sredino, kjer večinoma živi in deluje resnica.

Baš to je tudi mnogo pripomoglo, da so njegova dela imela tako velikanski vpliv na množico. Ljudstvo se je trlo v gledališčih, kadar so igrali komedijo ali dramo Ostrovskega. In poživiljeno v plemenitih čuvstvih in vzpodbujeno za lepo in dobro ter vzvišeno stvar, je zapuščalo gledališke dvorane.

Darujte za sklad!

Pregled zgodovine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Sestavil prof. Silvin Kranjčič. Cena 18 Din, v platno vez. 24 Din. Založila Jugoslov. knjigarna v Ljubljani.

Ta kronološki pregled skuša podati jugoslovansko zgodovino, ki je vsled naše politične razcepljenosti zelo malo pregledna, v čim enostavnejši in preglednejši razvrstitvi, pri čemer upošteva poleg političnega razvoja tudi najvažnejša kulturno-zgodovinska dejstva. Namenjen kot repertorij predvsem srednješolcu, ki se pripravlja na nižji ali višji tečajni izpit, bo lahko služil v pregledno ponovitev in visokošolcu, učitelju in vsakomur, ki se pripravlja na razne sprejemne ali usposobljenostne izpite, kjer se zahteva poznanje domače zgodovine. Kot repertorij bo pa knjižica omogočila tudi izobražencu v praktičnih poklicih, zlasti časnikarju in predavatelju, ki se ne utegne baviti z obširnejšo zgodovinsko knjigo ali pa hoče le hitre informacije o trenutno pozabljenem imenu ali letnici, lahko orientacijo v naši preteklosti. Zato navaja tudi najvažnejše dogodke v dobi po uedinjenju ter ima pridejano obširnejše osebno in stvarno kazalo ter pet rodovnikov jugoslovanskih vladarskih rodbin, ki jih sicer ne dobimo v slovenskih zgodovinskih knjigah.

»Narodna enciklopedija« srpsko-hrvatsko-slovenačka. (Svezak I. Izdan 14. marca 1925. Ur. prof. St. Stanojević. Cena 45 Din. Izd. Bibliografski zavod d. d. Zagreb, Gundulićeva 29.)

Izšel je prvi zvezek tega velikega dela, ki ga ne bo smela pogrešati nobena šola in iz katerega bo učiteljstvo lahko črpalo snov za svoje delo v šoli in izven nje.

To delo lahko smatramo za prvi simbol in znak našega znanstvenega kulturnega edinstva in uedinjenja, kot temelj za edinstveno nadaljnje delo na posameznih panogah. To, kar so nam bili dosedaj nemški leksikoni, iz katerih smo črpali duhovno orientacijo in z njo nemški duh, ki je vel v njih, je sedaj za Jugoslovana »Narodna enciklopedija«, ki nas vpelje in seznanja z vsemi pojavi, ki imajo stika z nami, in nam kaže vse, kar je našega in česar ne najdete v tujih leksikonih.

Zato je to delo neobhodno potrebno za vsakega jugoslovanskega izobraženca.

Cela »Enciklopedija« bo imela 18 do 22 zvezkov in bo izhajala redno vsak mesec. Za stalne naročnike, ki se še sprejemajo, je cena zvezku znižana na 40 Din. Dobi se cirilski ali latinski izvod, kar je treba posebej omeniti pri naročbi. Prvih 7 zvezkov bo tvorilo prvo knjigo, za katero se dobe

posebne originalne platnice za stalne naročnike za 15 Din, za druge 25 Din.

Celota bo tvorila tri knjige.

Opozarjamo na to veliko delo, ki ga ne sme manjkati v nobeni učiteljski knjižnici in ki bo znanstveni vir naše jugoslovanske kulture.

»Prerod« s priložo »Zdravje«. Ravno kar je izšla 5. številka tega lepega in prepotrebne lista. Oblika z naslovno sliko je zelo prikupljiva, vsebina tako bogata in ravnovrstna, da ga ne bo nihče odložil, ne da bi zase našel kaj posebno primernega. Združena sta dva lista, ki prav po bratovsko delata za treznost in zdravje, to je za prerod posameznika ter celega naroda sploh. List izhaja mesečno na 32 straneh ter stane letno samo 25 dinarjev. Ni to list, ki bi ga naglo prečital in položil na polico, temveč hrana, tečna in krepka, ki je posebno v današnjih časih prav potrebna. List se sam prav toplo priporoča. Naroča se pri upravi v Ljubljani, Poljanski nasip 10.

Malí lord. Roman, angleško napisala F. H. Burnett, poslovenil K. Pribil. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena broš. Din 24.—, v platno Din 36.—

Ta povest gre sedaj drugič med Slovence, v novem, prav lepem izvodu. Povest je najbolj znano in najbolj popularno delo sloveče angleške pisateljice Burnett in je prevedeno v prav vse kulturne jezike. Prvi slovenski prevod je bil takoj razprodan, zato bo nova izdaja posebno dobrodošla mladim in odraslim. Le nered odlaža človek Malega Lorda, ko ga prečita. Knjiga je pisana v tako prikupljivem tonu, da bi jo prebiral venomer. Vso povest preveva neka mila, neobičajno ugodna prikupljivost, ki počasi premore tudi manj čustvenega človeka, da se mestoma ne more ubraniti solz. In ker tako blago upliva na človeško srce, je pripravna za mlade in velike bravce, kakor malokatera knjiga. Vsak, ki jo prečita, jo odlaga s tihim sklepom v srcu, posnemati malega junaka prekrasne povesti. Kakor je knjiga opajala stotisoče, kakor sem jaz ob njej pozabil nekaj ur nase in na svet, tako se tudi ti, draga bravka in bravec, ne boš mogel odtegniti prelesnemu njenemu čaru, ko se poglobiš vanjo. Vem, da je ne odložiš, dokler je ne končaš. In če ti bo ugajala, priporočaj jo tudi svojim vrstnicam ali vrstnikom. Knjiga s tako zlato vsebino v današnjih dneh gotovo zasluži, da najde pot v vsako slovansko hišo. Ne le vrecelžitka, tudi izvor dobrote in plemenitosti bodi vsakemu olikanemu malemu in velikemu otroku našega naroda.

Pastirci pri plesu in kresu. Zbirka pesmic za mladino sestavil France Bevk. Postav-

ljenih je 33 pesmic in 11 igric, in sicer: Divji mož uči šteti, Pastirci rajajo krog kresa, Pastirci poslušajo zvonove, Zvonovi pritrkavajo, Kolo, Otroci bezajo murčka, Polžek, Matič peče potico, Kaj so jedli?, Murček, Gice lonce, Prsti, Vraza je na roki, Če se otrok joče, Pust, Počasi, Rajanje, Otroci zibljejo, Jurček na kolencu, Cici—bici, Še ena o prstih, Štejmo!, Prošnji ples, Lisica — tatica, Brbo — cvik, Sika moka, Ples, Mraz, Zajček, Trije Modri, Kokot in lisjak, Mrak, Vinotok. — Igrice so: Nežka je umrla, Marička — kraljička, Mačka lovi miško, Prva igra z novci, Druga igra z novci, Igra o svetem Nikolaju, Igra v vrsti, Mesec, Dečki se skrivajo v gozdu, Dve peščici — v kateri je lešnik?, Pojmo spat! — Opombe kažejo način igranja. Ovitek in vinjete je narisal Fr. Kralj. Knjižica je lep spomenik na otroška leta, zato jo priporočamo v nakup kot darilo šolski mladini. Dobiva se pri upravnistvu »Slomskove zveze« v Ljubljani, Jenkova ulica 6, po nizki ceni, in sicer brošir. po 6 Din, vezana po 7 Din. — Učitelj(-ice), razpečevalci(-ke) dobijo na vsakih pet izvodov po en izvod za nagrado.

Univerze. Kanada, zvezna država Anglije, ima 8 milijonov prebivalcev in 13 univerz, pri nas imamo pa 13 milijonov prebivalcev in 3 univerze. Vendar še slišimo večkrat, da treba pri nas kaj ukiniti, da bomo lažje, kakor hočejo novi umetniki zenitisti, Evropo balkanizirali.

Koedukcija v šoli. Hamburški učiteljski list prinaša v nekem članku sklepne misli o petletni poskusni koedukciji na neki šoli v Hamburgu. Na nižji stopnji so spolne posebnosti le majhne in se v skupni vzgoji voljno izravnavajo, a na višji stopnji se razlike veliko bolj poznajo. Med prednostmi skupne vzgoje obeh spolov se navajajo: večje medsebojno spoštovanje, obrušenje nekega nefinega obnašanja v medsebojnem občevanju, dobrodejna razširitev gotovih lastnosti obeh spolov pri vzgoji in pouku. Začetne bojazni staršev so se izkazale za neutemeljene: ne hitrejša spolna zrelost, ne večja spolna radovednost se ni mogla določiti, ker so bili otroci (kakor v skupnem življenju v družini) od začetka navajeni na skupno medsebojno bivanje. Tudi druge bojazni so bile neutemeljene; ne dečki ne deklice niso izgubile svojih lastnosti, dečki niso postali bolj dekliski in deklice ne bolj deške. Poskus smatrajo učitelji in starši za posrečen in tudi učenci obeh spolov se čutijo pripadnike velike družine.

F. F. L.

FIZIKALNI KOTIČEK.

(Zbira Milko Jeglič.)

Stojnost (ali stalnost). Telo stoji tem sigurneje ali, kakor pravimo, ima tem večjo stojnost, a) čim večja je podporna ploskev (baza), b) čim bližje podporni ploskvi je težišče in c) čim večja je teža (torej čim večja je specifična teža stoječega telesa). Te tri pogoje srečavamo v vsakdanjem življenju vsepovsod. — Voz, ki je naložen s specifično lažjimi telesi, se mnogo lažje zvrne nego voz, ki je prav tako visoko naložen, a s težjimi predmeti. (Kako je torej nakladati seno, slamo, žito itd. na voz?) Stoli in mize imajo navadno na ven ukrivljene noge; javorove mize zelo trdno stoje. Mornarji in tudi vozniki, zlasti železniški sprevodniki stoje vedno v razkoračeni stoji. Če nosimo breme na hrbtu, se nagibamo naprej. Ko hodimo navkreber, se držimo naprej, pri hoji navzdol pa nazaj. Če nesemo v levici breme, se nagibamo v desno in pri tem celo nekoliko odročimo desnico. Pri drsanju, pri skakanju itd. mahamo z rokami (»bilanciramo«). Če sedim pa hočem vstati, pritegnem najprej nogi k stolu ali se pa še nagnem naprej. Gosi in race imajo grdo (težko) hojo, ker imajo namreč težišče telesa preveč spredaj. Namizne petrolejske svetiljke, kelih, vaze in vobče kuhinjske posode imajo širok podstavček. Često so ti podstavki kovinski in masivni, n. pr. pri svetilkah, svečnikih, stojalih za skok i. dr. Potapljači nosijo svinčene podplate. Ladje so spodaj obtežene s kamenjem. Na istem principu so osnovane razne igrače (tzv. »Stehauf-männchen«). Visoki železni dimniki morajo biti optri in z žicami na vse strani napeti, zidani »iz opeke« pa stoje sami dovolj trdno. — Zakaj si pri hoji vedno nekoliko nagljen naprej? Katere so dobre strani lesenih in zidanih hiš in katere so slabe strani? Kako naj naloži na voz posamezne stvari voznik, ki hoče voziti moko, železo, metle, sukno in petrolej? In kako kmet, ki ima na istem vozu peljati seno, oves in krompir? Naj li v zibajočem se čolnu sedim ali stojim? Kakšno posodo si bo izbrala previdna gospodinja: lahko ali težko?

Raztezanje teles po toploti. Lonce, v katerih kuhamo, ne smemo prav do vrha napolniti. Steklene ali porcelanaste posode kaj rade počijo, če jih pustimo na vročem ognjišču (ker se segrejejo nenakomerno, le na eni strani). Okenske šipe se pozimi ne smejo umivati z vročo vodo. Ko vlivamo vročo vodo v kozarec, zelo rad počí, če je iz debelega stekla (težje, če je iz tankega). Trdno zamašeni stekleni zamašek moremo zrahljati, ako steklenico na vratu segrejemo. Telegrafске žice ne smejo biti preveč napete, železniške tračnice ne čisto skupaj. Preden pribije kovač železen obroč na kolo, ga najprej segreje; ali pa segreje tudi žeblje, s katerimi potem obroč še pribije? Zakaj se okna

pozimi bolj tesno zapirajo nego poleti? Zakaj se ne sme glazirana posoda postaviti prazna na ognjišče? Kje se morajo hraniti baloni, kakršne imajo otroci na vrvcih, na gorkem ali na hladnem? Kako to, da je v 11 svetilnega plina poleti mnogo manj plina nego pozimi? Kako napolnimo cevko termometra z živim srebrom?

Za razmišljanje: 1. V dolini zamašeno, z zrakom napolnjeno steklenico nesemo na visoko goro — z veliko silo bo odletel zamašek iz steklenice. Če jo pa zdaj znova zamašimo in nesemo v dolino, uide zamašek v grlo steklenice.

2. Kako je postavljati v sobo furnirano pohištvo,

3. Kje se led hitreje stali: na zraku ali v postelji?

4. Zakaj se zvonjenje slabo sliši, kadar sneži?

5. Ali je čisto pravilno, če pravimo: obleka je gorka (ali topla)?

6. V katerem smislu je treba razmotriti odgovor učenca: 1 kg železa je težje nego 1 kg slame.

7. Na katero stran (konvexno ali konkavno) se upogne karton, ki ga daš na ognjišče?

8. Zakaj imamo pozimi dvojna okna in v pisarnah dvojna vrata?

9. Kakšne posledice bi bile za naše življenje, ko bi se voda raztezala tudi od 0° do +4° C (anomalija vode)?

10. Kako to, da človeka, ki ima 1,5 m² površine, ne stisne zračni pritisk, ki znaša nanj 15.000 kg?

Društvena in stanovska kronika

Zborovanje podružnice »Slomškove zveze« za novomeško-črnomeljski okraj dne 4. aprila 1925 v Novem mestu. Navzočih 19 članov in 2 gosta.

Ker je tov. načelnik vsled nepričakovane premestitve in vsled družinskih nezgod zadržan, otvori zborovanje tov. Žukovec, ki iskreno pozdravi navzoče, posebno novодоšlo članico Beti Stanovskyy, ki se je pridružila našim vrstam, ne ozirajoč se na trnjevo pot sedanjega časa. Nato se prečita sledeči dnevni red:

1. Čitanje zadnjega zapisnika. 2. Predavanje tov. Anice Šubic: »Ne za šolo, temveč za življenje«. 3. Predavanje g. K. Sparhakla: »Učitelj in verska vzgoja«. 4. Slučajnosti.

Ad 1. Zapisnik se prečita in odobri.

Ad 2. Predavateljica poudarja v lepo zasnovanem referatu, da naj ne bo šola samo učilnica, temveč vzgojilnica za življenje. Navaja zgodovinske dokaze, kjer je čednost in krepost vedno temeljila na verski vzgoji. Brezverska vzgoja pa ne vzgaja za življenje, ampak za pogubo, ki je sad brezverstva. Delo vzgaja za življenje, zato naj bi se bolj upoštevala velika vrednost deklinskih šol, ker one vzgajajo delavne, skromne, ponižne, varčne in previdne gospodinje, jih obenem izobrazujejo v znanostih, primernih njihovu stanu. Navajajmo deco k samopremagovanju, ki je često trdo, vedno neprijetno, a zmeraj prekorišno, ker vzgaja za življenje trdo in bridko.

Predsednik zborovanja se predavateljici zahvali za krasno izdelan referat in bodri tovarišice, ki so dobile v predavanju pobudo, da naj posvetve vse svoje znanje in moči vzgoji dekle, bodočih gospodinj.

Ad 3. G. vikar Sparhakel predava o pomenu in potrebi verske vzgoje. Poleg staršev so poklicani učitelji, da podpirajo veroučitelja pri verskem pouku, če ga pa

že ne marajo podpirati, pa na noben način ne smejo rušiti tega, kar s težavo zgradi veroučitelj. Po stanu učitelj ni vezan učiti otroke verskih resnic, pač pa ga k temu veže naravna dolžnost in dolžnost sodelovanja pri pouku in vzgoji, ker otrok vidi v učitelju človeka, ki mu hoče le dobro. Otrok po svojem razumu sklepa iz učiteljevega obnašanja napram veroučitelju, iz njegovega zadržanja pri molitvi in verskih vajah — o učiteljevem verskem prepričanju, zato učitelj glede verouka ne sme biti indiferenten. Vsi predmeti naj se koncentrirajo, ne sme pa izostati verouk, ker ta tvori glavno točko verske vzgoje. Dalje navaja vse možnosti, kjer se stikata lahko pouk in verska vzgoja. Glavne točke verske vzgoje pa bi bile:

1. nadzorovanje otrok pri verskih vajah;
2. zanimanje, kako otroci znajo verouk;
3. vpletanje kratkih stavkov iz verouka med pouk;
4. vzgoja čednosti po verskem načrtu;
5. izvrševanje verskih vaj skupno z otroci;
6. propagiranje katoliškega tiska;
7. organizacije na verski podlagi;
8. odvajanje od stvari, ki omejujejo versko vzgojo.

Predavatelju za jasno podane smernice iskrena hvala. Skrbimo za pravo versko vzgojo, ravnajmo se po danih navodilih, da bomo vredni nositi ime: »Krščanski učitelji«.

Ad 4. Člani podružnice »Slomškove zveze« so odločno proti zlorabi časopisa »Slovenec«. Javnost naj bo o vsch dogodkih pravilno informirana, laži in neresnice pa bomo vedno odločno pobijali.

Priporoča se »Učiteljska samopomoč«, ker to je organizacija, ki ima zgolj humanitetne namene.

Podružnični člani so ogorčeni radi raznih premestitev. Daleč se motijo nasprot-

niki, da nas bodo s tem preganjanjem pridobili — to odbija in naše geslo je:
»Ti tretji me moreš — a streti nikdar usode sovražne besneči vihar«.

P. M. Š.

† **Ivan Thuma**, šolski ravnatelj in okrajni šolski nadzornik. V Prevaljah je 7. aprila t. l. umrl g. Ivan Thuma v 74. letu svojega življenja. Pred prevratom je bil okrajni šolski nadzornik za postojnski in logaški okraj, pozneje so ga Italijani prisilili, da je odšel v Jugoslavijo. Bil je zaradi svojega vestnega in marljivega službovanja obče priljubljen. Pri odprtem grobu se je poslovil g. župnik v imenu vseh navzočih od pokojnika v krasnem govoru. Novoustanovljeni zbor Korotan pa mu je zapel ginljivo žalostinko. Blag mu spomin!

† **Pavel Košir**, šolski upravitelj, bivši šolski nadzornik, predsednik podružnice sadjarskega in vrtnarskega društva Prevalje, odbornik Šolske Matice, je umrl dne 18. aprila t. l. v starosti 47 let. R. i. p.!

Društvo »Učiteljska samopomoč« šteje danes 1046 članov. Mnogo novih priglasišencev je iz mariborske oblasti, manj iz ljubljanske, skoro nič pa iz Ljubljane in okolice. Menda res mislijo tako, kot je pisala tovarišica z dežele, da ne mislijo umreti, ampak da bodo živeli, živeli in še živeli.

Pravna pot za zakonito obrambo učiteljskih pravic, kadar se je kršil zakon.

Določbe ustave: Vsak državljan ima pravico, neposredno in brez čigarkoli odobritve tožiti pri sodišču državne in samoupravne organe za kazenska dejanja, ki bi jih učinili zoper njega v službenem opravilu. — Za škode, ki jih učinijo državljanom državni ali samoupravni organi z nepravilnim izvrševanjem službe, odgovarjata pred rednim sodiščem država ali samoupravno telo. Dotični organ je odgovoren njima. — Tožba za odškodnino zastara v 9 mesecih. (Čl. 18. ustave.) — **Pristojnost sodišč:** Upravno sodišče v Celju sodi o administrativnih sporih. Administrativen spor je samo med poedincem in pravno osebo na eni in upravnim oblastvom na drugi strani ter obstoji, ako je akt upravnega oblastva kršil pravico ali v zakonu osnovan osebni interes tožiteljev. (Čl. 15. zakona o drž. svetu in upravnih sodiščih od 25. aprila 1922.) **Državni svet v Beogradu** odloča o pritožbah zoper razsodbe upravnih sodišč. O tožbah zoper ukaze in ministrske odločbe odloča državni svet v prvi in poslednji stopnji. (Čl. 17. istega zakona.) —

Postopek: Rok. Tožba na upravno sodišče, odnosna državni svet (čl. 177.) se mora vložiti v 30 dneh po vročitvi odločbe upravnega oblastva. Tožba zoper ukaz se vloga na državni svet v dveh mesecih od dne, ko je bil ukaz objavljen v »Službenih novinah«. Tožba se vloga pri sodišču ali neposredno ali po pošti na recepis. (Čl. 21. istega zakona.) — V tožbi mora biti označeno ime in priimek tožitelja, poklic in redno bivališče, upravni akt, zoper katerega je tožba naperjena, in poedine točke, zaradi katerih se vloga. V prilogi se mora predložiti akt sam v izvorniku ali overovljenem prepisu. (Tožba in priloge naj bodo v dveh izvodih, kar je v interesu hitrejšje rešitve.) — Ako navede tožitelj v tožbi, da ni mogel dobiti nobene odločbe od pristojnega upravnega oblastva v 3 mesecih od dne, ko jo je ponovno zahteval s posebnim aktom, mora sodišče preiskati, ali je njegova navedba istinita; ako se njena istinitost ugotovi, vzame tožbo v postopek, kakor da je pristojno oblastvo odbilo tožiteljevo zahtevo. (Čl. 22. istega zakona.) — **Toži se lahko:** 1. da ni upravno oblastvo v svojem aktu nikakor uporabilo ali da ni pravilno uporabilo zakona ali zakonite uredbe; 2. da v postopku, ki se je vršil, ni upoštevalo predpisov postopka. V tožbi se morajo navesti, odnosno priložiti, dokazi v izvorniku ali overovljenem prepisu. Dokazila se smejo priložiti tudi pri prvem naroku. (Čl. 23. istega zakona.) — **Odložilna moč:** Tožba zoper upravne akte praviloma ne ovira njih izvršitve. Vendar pa sme upravno oblastvo, po tožiteljevi prošnji, odgoditi izvršitev upravnega akta do končne sodne odločbe, če to dopušča javni interes ali če bi prizadejala izvršitev prosilcu škodo, ki se ne bi dala popraviti. V tem primeru mora vzeti upravno sodišče predmet takoj v postopek. (Čl. 36. istega zakona.) Zoper razsodbo upravnega sodišča je dopustna pritožba na državni svet in sicer v 15 dneh od dne, ko se je prejela razsodba upravnega sodišča. (Čl. 37. istega zakona.) Pritožba se pošlje direktno na državni svet v priporočenem pismu s povratnim recepisom v 2 izvodih, katerim

je priložiti dokazila, najbolje v overovljenem prepisu. — Izvršitev razsodb: Rzsodbe državnega sveta in izvršne (pravomočne) rzsodbe upravnih sodišč so za upravna oblastva obvezne. Ta ne morejo zoper tožiteljevo voljo učiniti ničesar, kar bi nasprotovalo tem rzsodbam. (Čl. 42. istega zakona.) — Izdaja novih upravnih aktov: Ako zahtevajo rzsodbe državnega sveta in upravnih sodišč izdajo novega upravnega akta in ga upravno oblastvo ne izda v treh mesecih od dne, ko mu je bila vročena rzsodba, ima oni, v čigar korist se je izrekla rzsodba, pravico, da se pritoži na državni svet. Državni svet izda v tem primeru odločbo, ki popolnoma nadomešča upravni akt. (Čl. 43. istega zakona.) — Obnavljanje sporov: Zoper izvršene (pravomočne) rzsodbe upravnih sodišč in zoper rzsodbe državnega sveta se sme zahtevati pri istih sodiščih obnova administrativnega spora ob pogojih, predpisanih v civilnosodnem postopku za obnavljanje sporov. (Čl. 44. istega zakona.) Ako sodišče razvidi, da je zahteva za obnovo spora upravičena, razveljavi rzsodbo, za katero gre, ter napoti stvar na pristojno upravno oblastvo v novo rešitev. Upravno oblastvo je vezano na pripombe sodišča. (Čl. 45. istega zakona.) — Kazenska sodišča so kompetentna soditi po prej navedenih določbah našega kazenskega zakona. — Kolkovina: Pritožbe zoper odločbe niž. oblastva je kolkovati z 20 Din (tarif. post. 6), takoj na državni svet s 100 Din (tar. post. 52), ki se pobere za pritožbo državnih nameščencev zoper pravice, ki mu pritičejo po čin. zakonu le, če se pritožbi ne ugodi, naknadno. (Prip. k tar. post. 52.)

Odločbe državnega sveta. 1. Ob priliki nekega konkretnega primera, v katerem je neki minister izdal nov sklep in s katerim je svoj prejšnji sklep izpremenil, je postavil državni svet tezo, da je samo sodiščem prepovedano izpreminjati svoje sklepe. Za administrativne oblasti velja načelo, da smejo svoje sklepe izpreminjati, ako to zahtevajo javni interesi in ako se s tem ne kršijo že pridobljene pravice. (Odločba z dne 19. XI.

1924, št. 34.334). 2. Pri uradnikih, katerim gre v smislu čl. 7. zakona o državnih uslužbencih 10% povišanje rednih prejemkov, se mora vzeti kot temelj za računanje pokojnine za 10% povišana osnovna in položajna plača, a ne tudi povišana stanarina, temveč jim gre le rečna stanarina glasom čl. 138. zakona. (Odločba z dne 20. XI. 1924, št. 36.342.)

Šolski upravitelji morajo vsako številko »Osnovne Nastave« s posebnim aktom dati učiteljstvu v prečitanje in podpis, da so bili obveščeni o odlokih. »Osnovno Nastavo« morajo hraniti v arhivu, o priobčitvi učiteljstvu pa poročati nadzorniku. Nihče se ne more izgovarjati in odklanjati odgovornosti, da mu niso znani odloki. (Odlok ministrstva prosvete, O. N. br. 4930 od 3. febr. 1925.)

Komur ministrstvo ali glavna kontrola ni štela 15 odstotkov po 32 službenih letih v penzijo, mora napraviti pritožbo na Drž. svet, ki bo na podlagi zavzetega stališča pritožbi ugodil. Sklicevati se je na člen 31. uradn. zakona.

Nepravičeno prejetanje stanarine ter draginjskih in rodbinskih doklad. Veliki župan mar. oblasti v Mariboru, dne 5. aprila 1925, P. br. 3357/25, je odredil: Doznan sem, da prejemajo učne osebe, ki so samskega stanu ali poročene ter žive v skupnem gospodinjstvu, polno stanarino. Istotako so nekateri v užitku draginjske, odnosno rodbinske doklade, ki jim ne pritiče po zakonu. Naročam naslovom, da sestavijo seznam vseh učiteljskih parov z opombo, ali žive v skupnem gospodinjstvu ali ne in katero stanarino dobivajo. Pri samskih osebah naj se neposredni starešina izjavi o pravilnosti stanarine, ki jo dobivajo. Pri vseh oženjenih nastavniki naj se revidirajo doklade za otroke v smislu čl. 42. draginjske uredbe. Starešine naj revizijo stanarin in doklad izvršijo na podlagi plačilnih listov, v katerih bo od 1. aprila naprej označena plača ločena od doklad. — Za velikega župana: dr. Poljanec, s. r. — Ker nekateri napačno tolmačijo gornji odlok in menijo, da gre za zaračunavanje naturalnih stanovanj, moramo pojasniti, da se tiče gornji odlok čl. 28. čin. zak., ki določa, da dobivajo samci le 75 odstotkov stanarine in oženjeni, če služita oba v istem kraju, le eno, in sicer večjo stanarino. Naturalnih stanovanj se ne zaračunava v smislu čl. 39. čin. zak.

Arhivi pri okrajnih šolskih svetih. Po odredbi prosvetnega oddelka imajo okrajni šolski sveti odslej shranjevati v svojih arhivih prepise službenih dokumentov vsega učiteljskega osebja svojega okraja.

Invalidni davek. Z uzakonjenjem proračunskih dvanajstin je bil sprejet tudi 100% povišek invalidnega davka, kateri povišek stopi v veljavo s sprejetjem dvanajstin, t. j. s 1. aprilom t. l. Doslej se je plačal invalidni davek v razmerju z osebno dohodnino

letno po 24, 37, 62, 87, 125 Din. S poviškom 100% bo znašal torej odslej za posamezne 48, 74, 124, 174, 250 Din. Prvi odtegljaj se izvrši 1. junija, in sicer: pri znesku 48 Din: za junij 8 Din, za nadaljnje mesece po 4 Din; pri znesku 74 Din: za junij 13 Din, za nadaljnje mesece po 6 Din; pri znesku 124 Din: za junij 22 Din, za nadaljnje mesece po 10 Din; pri znesku 174 Din: za junij 31 Din, za nadaljnje mesece po 14 Din; pri znesku 250 Din: za junij 45 Din, za nadaljnje mesece po 20 Din. — Toliko v obvestilo našemu članstvu, da bo informirano glede odtegljajev 1. junija.

Prestop učencev vsakdanjih šol v ponavljalno šolo. Po odredbi prosvetnega odredila ni več dovoljen prestop v ponavljalno šolo med šolskim letom, izjemoma pa se sme dovoljevati le v posebnega ozira vrednih slučajih. Taki učenci morajo torej v bodoče ljudsko šolo obiskovati do konca šolskega leta, potem šele smejo prositi za nameravani prestop.

Za prestop v strokovne šole. Minister prosvete je z odlokom z dne 18. marca t. l. št. 13.867 odločil, da morajo tudi učenci srednjih šol imeti za prestop v strokovne šole nižji tečajni izpit.

Šolski izleti. Radi dosege znižanih voznih cen o priliki skupnih šolskih izletov pod vodstvom učnih moči je treba prijaviti izlet do 24 ur pred nastopom vožnje pri postajnem uradu vstopne postaje z izkazom šolske oblasti, v katerem mora biti navedena svrha potovanja, vozni razred, število dijakov (učencev) in imena učnih moči. — Učenci, katerih mora biti najmanj deset, plačajo na podlagi teh prijav brez predhodnega odobrenja direkcije četrtinske vozne cene, učne moči pa polovične in sicer le tako, da se prevažajo po polovični vozni ceni največ ena učna moč na vsakih pet učencev. Kadar pa prirejajo dijaki visokih šol ali dijaki višjih razredov srednjih šol ekskurzije brez vodstva učnih moči, morajo imeti za izkoriščanje ugodnosti četrtinske vožnje od železniške direkcije izstavljeno nakaznico.

Učiteljska imenovanja. Na temelju čl. 52. in 71. zak. o činov. je izvršil g. minister prosvete nastopna imenovanja: Za Sevnico ob Savi; Justina Dokler, učiteljica na dekliški meščanski šoli v Ptuj; Hrastnik; Jerica Slapšak, učiteljica v Mostah pri Ljubljani; D. M. v Polju; Ruža Jerajeva, učiteljica v Mostah pri Ljubljani; istotam za stalno učiteljico srbsko-hrvatskega jezika Jagoda Bačičeva, učiteljica v Polšniku; Sv. Lenart pri Škofji Loki; Fran Hafner, učitelj na Viču; Sostro; Ivana Potokar, učiteljica v Mostah pri Ljubljani; Vače; Ana Prestor, učiteljica v Ribčah; Begunje pri Cerknici; Marija Leban, učiteljica na Korinju; Prečna pri Novem mestu; za šolskega upravitelja Josip Wider, učitelj v Trzinu; istotam za stalno učiteljico Jožica Breznik, učiteljica na zasebni šoli v Šmihelu pri Novem mestu; Radovljica; Fran

Rus, učiteljski abiturijent v Ljubljani; Kuželj pri Kočevju; Feliks Gostinčar, učiteljski abiturijent v Šmartnem pri Kranju; Crnomelj; za stalnega učitelja srbsko-hrvatskega jezika Makso Vilfan, bivši učitelj v Krnjevju; Studenec-Ig; Alojzij Nečimer, učiteljski abiturijent v Ljubljani; Kostanjevica; Josip Janković, učiteljski abiturijent; Grosuplje; Milan Ražem, bivši učitelj v Gornjem Logatcu; Litija; Fran Vidic, bivši učitelj v Gor. Jezeru; Hotič pri Litiji; za stalno učiteljico Marija Koren, bivša učiteljica na zasebni šoli v Škofji Loki. — Na predlog velikega župana v Ljubljani in na temelju čl. 15. in 52. zak. o činov. postavlja g. minister prosvete za stalne učitelje v II. kategoriji 5. stopnje s 60 % položajne plače: v Metliki Adolfa Zajca, učit. abiturijenta v Zgornji Šiški; na deški osnovni šoli na Jesenicah Janka Černuta, učit. abiturijenta v Ljubljani; v Zagorju ob Savi Antona Šlibarja, učit. abiturijenta v Ljubljani. — Za učiteljico ženskih ročnih del na dekliški osnovni šoli v Novem mestu v III. kat. 4. stopnje je imenovana Elizabeta Soklič, bivša učiteljica ženskih ročnih del v Trzinu. — Učitelj T. Jedrlnič je imenovan za učitelja srbohrvaščine na osnovnih šolah ljubljanskih. — Veliki župan mariborske oblasti je premestil Josipa Tomažiča iz Kuzdoblana v Stanjevo, Zvonka Černeka iz Pertoče v Dolnje Slaveče, Janka Kikla iz Pertoče v Pečarovoce, Bernarda Klanščka iz Šalovcev v Moščance, Vilibalda Beloglavca iz Sv. Trojice v Slov. goricah v Vidonce, vse za šolske upravitelje na novih službenih mestih. — Imenovana sta za Tinje (srez Maribor, desni breg) Josip Mislej in Josipina Mislej-Birsa, sedaj pri Sv. Bolfenku na Kogu. — Premeščen je učitelj Loparnik Peter s Polzele v Špitalič. Kristina Hafner, učiteljica v Radovljici, je premeščena kot suplenta v Begunje.

Sklad Slomškove zveze. Krula Anica, učiteljica pri Sv. Marjeti na Pohorju, 50.— Din; Ojstriš Ana, mešč. šol. učiteljica v Ljubljani, 50.— Din; Podružnica Slom. zv. za Novo mesto, zbirka pri zborovanju 60.50 Din, skupaj torej 160.50 Din. — V Ljubljani, dne 25. aprila 1925. — A. Pirc.

**IZKAZ ZBIRKE PIRHOV L. 1925
mladine v svobodni domovini svojim neodrešenim bratcem in sestricam.**

V nastopnem objavljamo I. izkaz zbirke pirhov Jugoslovske Maticе za Slovenijo. Ta izkaz je bil sklenjen dne 5. maja t. l. Pozneje došli darovi se bodo objavili v II. izkazu. Vsa ona p. n. šolska vodstva, ki do danes še niso sklenila in odposlala svojih zbirk, prosí Jugoslov. Matica, da to takoj store. Končni uspeh te akcije bo gotovo še v sijajnejši luči pokazal domoljubno delo slovenskega učiteljstva in radodarno roko slovenske mladine.

1. Šolski okraj Brežice: Brežice, dešč. osn. šola Din 81.50; Dobova 306.25;

Globoko 163.75, Kapele 90.—, Sromlje 48.25, Stara vas 65.—, Videm 102.—, Zdole 91.—.

2. Šolski okraj Celje: Celje, m. deš. osn. šola Din 358.25, m. dekl. osn. šola 447.—, dekl. mešč. šola 42.75, Celje-okolica deš. okol. šol. 111.20, Dramlje 129.25, Frankolovo 80.—, Gotovlje 120.—, Sv. Jurij ob j. ž. deš. osn. šola 72.50, dekl. osn. šola 100.—, Ljubečna 229.75, Sv. Lovrenc pod Prežimom 90.—, Sv. Pavel pri Preboldu 187.—, Petrovče 173.—, Teharje 103.—, Vojnik 200.—, Zalec osn. šol. 127.50.

3. Šolski okraj Črnomelj: Bojanci Din 20.—, Dobljče 30.—, Dragatuš 95.—, Metlika 250.—, Petrova vas 52.—, Preloka 30.—, Rožni dol 70.—, Stara lipa 25.—, Vinica 58.75, Vrčice 20.—.

4. Šolski okraj Gornji grad: Bočna Din 51.75, Gorica 156.75, Ljubno 76.25, Mozirje 96.50, Nova štifa 30.—, Šmihel nad Mozirjem 50.75.

5. Šolski okraj Gornja Radgona: Apače Din 110.—, Sv. Duh na Stari gori 148.—, Kapela 60.—, Sladka gora 49.10, Ščavnica 100.—.

6. Šolski okraj Kamnik: Blagovica Din 87.50, Dolsko 60.—, Kamnik, deška osn. šola 191.50, dekl. osn. šola 175.25, Komenda 504.—, Mengoš 131.75, Moravče 274.25, Nevljice 52.25, Ribče 30.—, Stranje 55.75, Šmartno pri Kamniku 67.50, Trzin 82.50, Zg. Tuhinj 103.75, Tunjice 46.—, Sv. Vid pri Brdu 65.75, Vodice 61.50, Vrhpolje 57.25, Zalog 43.—, Repnje 80.—.

7. Šolski okraj Kočevje: Dobrepolje Din 105.—, Dolenja vas 90.75, Gora 15.—, Kočevje, slov. osn. šol. 412.50, dekl. »Marijin dom« 231.45, Kočevska Reka 20.—, Zg. Mozelj 17.25, Polom 10.—, Ribnica, deš. osn. šol. 128.50, dekl. osn. šol. 176.75, mešč. mešč. šol. 154.25, Sodražica 101.75, Stara cerkev 15.—, Svetli potok 5.—, Štalcarji 43.—, Vel. Lašče 222.25, Vel. Poljane 200.—.

8. Šolski okraj Konjice: Čadram Din 143.10, Konjice, deš. osn. šol. 66.—, dekl. osn. šol. 147.—, Sv. Kuničgunda 25.—, Loče 136.50, Špitalič 72.50, Tepanje 90.—, Žiče 42.—.

9. Šolski okraj Kozje: Buče Din 145.—, Dobje 40.—, Prevorje 100.—.

10. Šolski okraj Kranj: Besnica Din 64.75, Bukovšičica 30.—, Cerklje 150.—, Dražgoše 38.—, Duplje 47.—, Jezersko 33.95, Kokra 30.—, Kovor 50.—, Kranj, dekl. osn. šol. 390.50, Križe 113.—, Malenski vrh 80.—, Mavčiče 72.25, Naklo 96.25, Olševik 301.50, Podblica 58.—, Podbrezje 57.—, Primsko 110.—, Reteče 34.—, Selca 102.—, Smlednik 140.—, Škofja Loka, vnanja šola pri Uršulinkah 140.—, Trata 395.50, Trebija 102.25, Trzič, mešč. osn. šol. 352.75, mešč. mešč. šol. 111.25, Šenturška gora 40.—, Veslesovo 102.—, Voklo 100.—, Zalilog 76.—, Žabnica 88.—, Železniki 94.—, Lučine 62.—.

11. Šolski okraj Krško: Boštanj Din 70.—, Bučka 60.—, Bušeča vas 63.50, Cerklje 183.25, Črneča vas 40.—, Dobovec 25.—,

Št. Janž 150.—, Sv. Jurij pod Kumom 36.50, Kostanjevica 125.75, Krško, mešč. osn. šol. 91.50, deš. mešč. šol. 50.—, Leskovec 155.25, Veliki Podlog 117.50, Radeče in Podkraj 165.—, Raka 52.—, Št. Rupert 432.—, Škocijan pri Mokronogu 340.25, Šmarjeta 85.—, Tržišče 135.75, Vel. Dolina 142.—.

12. Šolski okraj Laško: Hrastnik, dekl. osn. šol. Din 120.—, Sv. Katarina 107.75, Laško 57.65, Sv. Lenart nad Laškimi 30.—, Sv. Marjeta pri Rimskih toplicah 70.—, Trbovlje, deš. osn. šol. 108.25, dekl. osn. šol. 67.—.

13. Šolski okraj Sv. Lenart v Slov. goricah: Sv. Anton v Slov. goricah Din 158.75, Sv. Benedikt 120.—, Sv. Jurij 44.—, Sv. Lenart v Slov. gor. 324.—, Marija Snežna 69.50, Sv. Trojica v Slov. gor. 41.50.

14. Šolski okraj Litija: Dole pri Litiji Din 30.—, Jevnica 25.—, Kresnice 55.—, Sv. Križ pri Litiji 161.—, Sv. Lambert 90.50, Prežganje 30.—, Sava 80.—, Stična 157.25, Šmartno pri Litiji 96.50, Toplice pri Zagorju 197.75, Vače 94.—, Vel. Gaber 100.—, Sv. Vid pri Stični 180.—, Višnja gora 103.75.

15. Šolski okraj Ljubljana: Ljubljana, I. mest. dešk. osn. šol. Din 108.—, II. mest. dešk. osn. šol. 176.50, III. mest. dešk. osn. šol. 259.25, IV. mest. dešk. osn. šol. 198.10, V. mest. dešk. osn. šol. 80.75, I. mestna dekl. osn. šol. 472.40, I. dešk. mešč. šol. 211.—, I. dekl. mešč. šol. 325.—, II. dekl. mešč. šol. 161.—, Vnanja osnov. šol. pri Uršulinkah 200.—, Notranja mešč. šol. pri Uršulinkah 262.25, Vnanja mešč. šol. pri Urš. 195.—, dekl. osn. šol. Lichtenturn 230.—, Mestni licej osn. šol. 269.75.

16. Šolski okraj Ljubljana-okolica: Bevke Din 51.75, Blatna Brezovica 25.—, Borovnica 338.—, Brezje pri Dobrovi 20.—, Brezovica 150.—, Dobrova pri Ljubljani 207.—, Grosuplje 61.50, Ježica 127.50, Sv. Jurij pri Grosuplju 95.—, Ligojna 13.50, Moste pri Ljubljani 490.—, Sv. Peter pri Ljubljani 70.—, Podlipa 82.—, Rakitna 48.—, Sostro 122.50, Studenec-Ig 102.50, Zg. Šiška 99.—, Škocijan pri Turjaku 70.—, Vrhnika 324.50, Zalog 130.—, Zažar 30.—, Sv. Jošt pri Vrhniku 74.—.

17. Šolski okraj Ljutomer: Cven Din 72.50, Sv. Križ pri Ljutomeru 70.—, Ljutomer, deš. osn. šol. 108.—, Mala Nedelja 93.90, Stara cesta 60.—, Veržej 91.—.

18. Šolski okraj Logatec: Babino polje Din 84.—, Cerknica 88.65, Grahovo 170.—, Dol. Logatec 52.—, Gor. Logatec 114.—, Planina 114.75, Rovte 100.—, Sv. Trojica 50.—, Urec 60.—.

19. Šolski okraj Marenberg: Brezno ob Dravi Din 26.50, Vuzenica 60.50.

20. Šolski okraj Maribor — mesto: III. deš. ljud. šol. Din 100.75, II. dekl. osn. šol. 105.—, IV. dekl. osn. šol. 62.—, I. mešč. dekl. šol. 100.60, II. mešč. dekl. šol. 244.—.

21. Šolski okraj Maribor-okolica: Fram Din 140.—, Jarenina 161.—, Sv. Lovrenc nad Mariborom 70.— in 42

jajc, Šmarjeta ob Pesnici 170.—, Sv. Martin pri Vurberku 82.75, Pobrežje 183.—, Rače 52.—, Ravnanje 43.55, Ruše 135.—, Sladki vrh 30.—, Slivnica pri Mariboru 61.75, Studenci pri Mariboru 72.—, Svečina 114.—, Žitečka vas 63.25.

22. Šolski okraj Novo mesto: Bela cerkev Din 80.—, Birčna vas 100.—, Čatež 191.50, Črmošnjice 43.—, Dvor 100.—, Dol. Karteljevo 55.—, Mirna peč 233.25, Dol. Nemška vas 120.—, Novo mesto deš. osn. šol. 232.50, dekl. osn. šol. 207.—, Orehoviča 81.50, Št. Peter 91.—, Podstenice 12.50, Stopiče 61.50, Gor. Sušice 35.—, Smihel pri Žužemberku 20.—, Toplice 55.—, Trebnje 149.75, Zvirče 20.—.

23. Šolski okraj Ormož: Sv. Bolfenk pri Središču Din 46.50, Hum tik Ormoža 30.—, Sv. Miklavž pri Ormožu 140.10, Vel. Nedelja 127.10, Ormož, meš. osn. šol. 147.20, Runcč 59.25, Svetinje 50.—, Sv. Tomaž pri Ormožu 141.42.

24. Šolski okraj Ptuj: Ptuj, deš. osn. šol. Din 212.95, dekl. osn. šol. 300.—, dekl. mešč. šol. 187.—, Ptuj, okolica, deš. osn. šol. 264.—, dekl. osn. šol. 420.55, Sv. Andraž v Slov. gor. 150.—, Breg pri Ptuj 64.—, Cirkovce 42.—, Sv. Duh v Hal. 30.—, Sv. Lovrenc na Dravskem polju 187.—, Sv. Marjeta niže Ptuj 180.—, Sv. Marko niže Ptuj 120.40, Nova cerkev 121.—, Ptujška gora 51.50, Sela pri Ptuj 45.—, Stoperce 124.50, Sv. Urban pri Ptuj 100.—, Sv. Vid niže Ptuj 42.25, Zavrč 16.—.

25. Šolski okraj Radovljica: Begunje pri Lescah Din 95.—, Bohinjska Bela 40.—, Bohinj, Bistrica 140.—, Dovje 170.—, Gorje 347.50, Kamna gorica 56.—, Koprivnik 75.—, Koroška Bela 122.—, Kranjska gora 170.—, Lesce 100.25, Ljubno 50.—, Mošnje 83.—, Oviše 68.—, Radovljica 200.75, Rateče 57.—, Ribno 40.—, Zasip 28.25, Nomenj 71.25.

26. Šolski okraj Rogatec: Sv. Jurij pod Donatom Din 70.—, Rogatec 120.75, Sv. Rok ob Sotli 170.35.

27. Šolski okraj Sevnica: Blanca Din 140.—, Rajhenburg 120.75, Podgorje 20.50, Sevnica 282.40.

28. Šolski okraj Slov. Bistrica: Laporje Din 72.50, Spod. Polskava 87.—, Zg. Polskava 160.50, Šmartno na Pohorju 62.—.

29. Šolski okraj Slovenji gradec: Podgorje Din 10.—, Slovenji gradec, osn. šol. 125.55, mešč. šol. 28.50.

30. Šolski okraj Šmarje: Loka pri Žusmu Din 20.—, Ponikva ob j. ž. 185.50, Šmarje pri Jelšah 184.20, Sv. Vid pri Grobelnem 69.50, Zibika 62.25.

31. Šolski okraj Šoštanj: Šmartno ob Paki Din 160.—, Topolšica 30.—, Zavodnje 40.—.

32. Šolski okraj Vranksko: Braslovče Din 157.—, Gomilsko 108.—, Sv. Jurij ob Taboru 123.25, Loke 22.—, Orla vas 133.25, Polzela 239.70.

33. Šolski okraj Prevalje: Črneče Din 25.—, Kotlje 120.—, Ojstrica 12.—, Leše 90.—, Strojna 20.—.

34. Šolski okraj Prekmurje: Bakovci Din 74.75, Beltinci 120.—, Dol. Bistrica 50.—, Bodonci 117.50, Bogojina 180.—, Budinci 25.—, Črenšovci 40.—, Vel. Dolčenci 50.—, Dolga vas 8.—, Fikšinci 40.—, Gomilica 43.50, Kobilje 65.—, Kramarovič 53.—, Križevci 105.—, Krog 60.—, Kruplivanik 103.—, Gor. Lakoš 33.—, Vel. Poljana 31.50, Tešanovci 24.50, Trdkova 60.—, Vidonci 118.75, Žižki 31.—.

Dodatek: Buče p. Kozjem Din 145.—, Brezje pri Mariboru 85.—, Brežice, deš. mešč. šol. 83.—, Dol pri Ljubljani 90.—, Dol pri Hrastniku 132.—, Sv. Gora 10.—, Gor. Radgona 220.—, Jezero 50.—, Lehen 24.—, Loški potok 190.75, Ljubljana, 6 razr. dekl. osn. šol. 180.—, Pernice 20.—, Podzemelj 218 jajc, Ravne 365.—, Sorica 65.—, Stara Oselica 25.—, Šenčur p. Kranju 80.—, Trnje 26.—, Žusem 10.—, Litija 168.—.

»Polugodišnji izveštaj o stanju škola«, kakor je uradno predpisan v 1. in 12. številki »Osnovne Nastave« je izšel v »Učiteljski tiskarni« v Ljubljani. Obsega vse vprašalne in statistične pole ter stane 8 Din.

Usposobljenostni izpiti za osnovne in za meščanske šole, ki so se vršili pred izpraševalno komisijo v Ljubljani pod predsedstvom ravnatelja A. Doklerja v času od 1. do 12. maja t. l., so imeli sledeče uspehe:

1. Izpit za meščanske šole so napravili: Rudolf Wagner in Milena Žun za I. skupino, Katarina Črničec (z odliko) in Regina Gobec za II. skupino; Avgust Petrišič in Ana Mencin (s. Assunta) za III. skupino.

2. Specialne in dopolnilne izpite so napravili: Franc Žukovec za srbohrvaščino na osnovnih šolah, Gizela Doma za osn. šolo s slov. uč. jez., Zora Orel-Iskra in Roza Žunkovič (s. Emanuela) za srbohrvaščino na meščan. šolah, Božena Merjak, Milena Mohorič ter Ana Šavnik (z odliko) za italijanščino na mešč. šolah.

3. Za osnovne šole so bili usposobljeni:

a) s srbsko-hrvatskim učnim jezikom: Slobodan Živojinović in Ana Flego;

b) s slovenskim učnim jezikom: Franc Bitenc, Leopold Bonča, Franc Čuk, Josip Fatur, Valentin Frece, Ladislav Furlani, Edvard Gregorič, Janko Horvat, Edvard Hribernik, Bogdan Jurančič, Gustav Lusner, Josip Makovec, Vekoslav Malnarič, Alojzij Markič, Rudolf Miculinič, Oton Oman, Zdravko Omerza, Viljem Puntar, Vladko Rape, Dragotin Supančič, Anton Uršič, Tomaž Žargaj, Olga Benčina-Grilanc, Helena Colnar, Jožefa Erbežnik, Frančiška Fakin, Henrika Ferjančič, Regina Judnič, Marija Koritzky, Ana Kušar, Ida Labernik, Amalija Leskovec, Bogomila Mervič, Helena Potočnik, Irena Premk, Marija Radin, Marija Rožaj, Vida Schott, Amalija Šlibar, Julijana

Weble, Frančiška Zajec, Leopoldina Zupančič ter Valerija ...

c) s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Zlata Albert (z odliko), Helena Kreiner in Ana Sekula.

4. Specialni izpit za petje na mešč. šolah: Friderik Dujc, Marija Polk (m. Terezija) ter Helena Bahovec (s. Assunta). — Reprobirane so bile 3 kandidatkinje, med izpitom so odstopili 3 kandidati in 3 kandidatkinje.

Uspesoblenostni izpiti pred izpraševalno komisijo v Mariboru pod predsedstvom ravnateljca M. Pirca, v času od 27. aprila do 5. maja t. l., so imeli sledeče uspehe:

1. Izpit za meščanske šole (III. skupina) je napravil g. Pertot Janko.

2. Izpit za osnovne šole so napravili: gg. Bratkovič Anton, Erat Vladko, Šijanec Mira (z odliko), Mursa Zvonimira, Zidar Milovan, Štuhec Jakob, Pavličič Efrem, Orač Olga, Rudež Josip, Golob Josip, Ferluša Franjo, Žoher Hedvika, Miklavčič Antonija, Pohar Sonja, Logar Valentina, Jant Radovan, Bitenc Rado, Ivanuša Angela, Roj Olga, Škalič Željko in Humar Franjo. — Reprobirani so bili: 1 kandidatkinja za strokovni in 2 kandidatkinji za osnovnošolski izpit. Med izpitom je odstopil 1 kandidat.

Za dr. J. Razlagov spomenik! V divnih Slovenskih goricah pri Mali Nedelji je bil rojen l. 1826. dr. J. Razlag, zaslužni slovenski pesnik, pisatelj in eden izmed prvobornih jugoslovanske misli. Jugoslovani smo še vedno pokazali svetu, da smo vselej znali ceniti zasluge velikih mož. Razlag nima primerne spomenika, ki bi naš bodoči rod spominjal na tega zaslužnega moža, zato se je osnoval odbor, ki si je stavil nalogo, da skupno z Narodnokulturnim društvom pri Mali Nedelji realizira odkritje Razlagovega spomenika leta 1926. ob stoletnici njegovega rojstva v njegovem rojstnem kraju v zvezi z velikim ljudskim taborem. V ta namen je ministrstvo za kmetijstvo z odlokom 344/1 z dne 13. januarja 1925 dovolilo loterijo. Žrebanje

se vrši dne 5. julija 1925 pod državnim nadzorstvom v »Društvenem domu« pri Mali Nedelji. Vsled tega se obrača odbor do vse narodnozavedne javnosti z vljudnim pozivom, da pridno poseže po izdanih srečkah. Srečke se prav te dni razpošiljajo in razprodajajo po vsej Sloveniji. Srečka stane Din 5. Cenjeno občinstvo se opozarja na tozadevne lepake! Vsem šolskim vodstvom vpslane srečke prosimo razpečati. — Odbor Razlagovega spomenika.

Borba proti tuberkulozi. Po skupščinskem zaključku delegatov oblastnih odborov Podmladka društva Rdečega križa z dne 1. in 2. maja 1924 se ima v tekočem šolskem letu izvesti v naši kraljevini borba proti tuberkulozi.

Glavni odbor Podmladka v Beogradu je sklenil, da se ta akcija izvrši sporazumno z drugimi društvi, ki se bavijo s čuvanjem in nečuvanjem narodnega zdravja. Akcijo v celi državi vodi Podmladek Rdečega križa, Borba se bo vršila po možnosti o binkošnih 1925.

Na podstavi odobrenja ministrstva prosvete z dne 30. aprila 1925, P. br. 4164, bodo po šolah predavali o tuberkulozi šolski in drugi državni in zasebni zdravniki. Tozadevni odlok je že izdal veliki župan; kjer pa ni dobili takih zdravnikov, bodo predavali učitelji, ki dobe v ta namen tiskane vzorce predavanj. Tudi se bodo na dan predavanja brezplačno razdeljevali letaki »Čuvajmo se jetikel« in prodajale značke »Lige proti tuberkulozi«. Denar bo služil kot osnovna glavniča za osnovanje Lige proti tuberkulozi.

Izven šole se bodo vršila poljudna predavanja, prirejale predstave, po večjih krajih manifestacije i. dr.

Razen tega bodo skrbeli odbori Podmladka in člani društva, da izvajajo svoj program glede na čuvanje zdravja: Čiščenje in beljenje šolskih poslopj, preskrba higienične vode, nabava pljuvalnikov in odrgačev za čevlje po šolah, prirejanje izletov v prirodo in bivanje v teh dneh na čistem zraku. — Predsednik: Josip Wester, s. r. Tajnik: Fran Gabršek, s. r.

»Slovenski Učitelj« izhaja v začetku vsakega meseca. Uredništvo (Fort. Lužar) je v Ljubljani, Glinška ulica št. 5/I. Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ulica št. 6. Naročnina znaša 30 Din, društvena članarina 50 Din in prejema vsak član list brezplačno. Naročnina za Italijo je 10 lir. — Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije in naročnino pa upravništvo.

Last »Slomškove zveze«. Oblastvom odgovoren I. Labernik, učitelj na Rakovniku. Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.